

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 307

15 DE GENER DE 1995

PREU: 200 PTS

El Pare Noël va arribar a s'Arenal, va passar per l'aucelleria de la Plaça dels Nins i va duu molts d'animals de companyia als nins i nines.

Dirigents d'Esquerra Republicana, de les Associacions de Veïns i de l'Obra Cultural durant el pregó, fet per n'Antonia Vicenç, de les festes de la Plaça del Rei en Jaume el divendres de Cap d'any.

Centenars de banderes independentistes voleïren durant la manifestació del dissabte de Cap d'any.

N'Angel Colom dialoga amb els membres de la secció local de Manacor al sopar a sa Premsa.

Després de l'ofrena floral al monument del Rei en Jaume el divendres de Cap d'any, els simpatitzants d'Esquerra Republicana de Catalunya amb el seu Secretari General Angel Colom, anarem a sopar al Celler sa Premsa de Ciutat.

Dotzenes de banderes independentistes s'aixecaren darrera l'exercit espanyol a la Plaça de Cort de Ciutat el passat 31 de desembre. Els xiulets i els crits independentistes apagaren els sons de la banda militar el dia de l'aniversari de l'entrada del Rei en Jaume a la Ciutat de Mallorca.

ES LICEU-CAFÈ TEATRE
Dimecres a les 9'30: Tertúlies de parapsicologia
Divendres i dissabtes: ball amb música en viu i sopar de pa amb oli a 1.000 ptes.
Cada 15 dies: homenatges, desfilades de modes, etc
C/ Ciutat de Quilmes, 10
Tel. 208780 CIUTAT

Un exemplar d'aquest periòdic serà regalat a totes les famílies de can Pastilla, es Coll i es Molinar. Si vos ha agradat, telefonau al **26 50 05** i el vos enviarem cada 15 dies.

Els capellans que des de 1579 fins ara han tingut cura de l'església del meu poble

L'església del poble on foren batians i es casaren la major part dels meus avantpassats (Fornalutx), té per titular el Naixement de la Mare de Déu i celebra cada 8 de setembre la festa major. Encara que només l'any 1913 el bisbe Campins la declaràs parròquia, ja feia prop de quatre-cents anys que s'hi guardaven llibres de bateigs, casaments i morts.

Des de 1579 al primer de juny de 1913 vint-i-dos preveres —molts d'ells nadius del lloc— en foren els guardians o administradors com a vicaris *in capite*. Els seus noms i cognoms són: Bartomeu Rotger el 1579, Damià Arbona el 1580, Damià Colom el 1587, Antoni Cladera el 1592, Antoni Vidal el 1638, Bartomeu Coll el 1639, Jaume Contesti (Llucmajor) el 1640, el Dr Jaume Julià de 1643 a 1663, Pere Antoni Maiol i Maiol el 1663, Gabriel Busquets-Xandre i Bernat el 1669, Antoni Maiol el 1725, Jaume Maiol Frontera el 1747, el Dr en Teologia Antoni Estade i Ripoll l'any 1766, succeït el 1802 pel seu nebot carnal Antoni Estade i Serra-Poquet, el qual també estava doctorat en sagrades escriptures. A continuació, de 1826 a 1861, figura Jordi Vicens Bisbal, succeït per Guillem Busquets Deià. Mort aquest darrer el 1897, el bisbe envià a Gregori Llinàs Rosselló, qui era de Ciutat i estigué allà dos anys.

Els dos darrers vicaris *in capite* que precediren al nomenament del primer rector el 1913 foren de Consell i de Santa Margalida respectivament. Mossèn Jaume Martorell Canaves morí el 1935, essent rector en propietat de la parròquia de la vila de Santa Maria del Camí, i Mn Miquel Morei Fluxà, mort l'any 1926 a Lloseta, n'era el primer rector d'aquella parròquia des de 1913.

Pel que fa als capellans que han vingut després de 1913, heus ací la llista: Llorenç Mas Mesquida, de 1913 a 1927 (era de Campos del Port i el 1935 renuncià al títol de rector que conservava en propietat); Antoni Caparó Busquets, nascut a la vila veïnada el 1893, fou primer regent i després ecònom; el 1950, el reemplaçà Bartomeu Mir Cerdà, qui era pollencí; i un any després arribà Cristòfol Trias Serra, natural de sa Cabaneta, el qual estigué d'ecònom fins el 1965. Aquest mateix any, a principis d'octubre, el bisbe Álvarez Lara ens envià un sacerdot poblèr que anteriorment estava de vicari coadjutor a la parròquia del Terreno, a Ciutat. Essent que la propietat i la immobilitat dels rectors parroquials havia passat a la història, aquest darrer tornà reprendre el títol de rector deixat el 1935 per Mn Llorenç Mas Mesquida.

L'actual rector del meu poble, de 1979 ençà, es diu Miquel Deyà i Deyà. Nasqué el 1940 a la vila de Deià i estigué uns quants anys de vicari coadjutor a la parròquia del poble del nostre benvolgut director (Sant Joan).

De cada any anam creixent

No sé si eren cinc-cents, com digueren els diaris de la premsa que s'escriu en llengua forastera, o si eren mil o mil cinc-cents persones; el que sí sé, és que la manifestació política-reivindicativa de l'horabaixa de la Diada Nacional de Mallorca (31 de desembre de 1994) fou una de les més concorregudes —per no dir la més concorreguda— des de l'any 1987.

Heu de creure i pensar, i pensar i creure, que donava goig de contemplar com un bon esplet de senyeres catalanes i de banderes estel·lades amb

Parlem clar i llampant

Per Joan Antoni Estades de Montcaire i Bisbal

orgull onejaven en l'aire, duites per joves nacionalistes de la nostra terra, els quals amb bon ordre i disciplina, des del passeig del Born fins a arribar al peu de l'estàtua eqüestre del rei En Jaume, demanaven el que qualsevol poble de la terra, per pobre i petit que sia, té dret a tenir i gaudir: la independència. La independència dels Països Catalans.

A les properes eleccions autonòmiques no sé quin partit, partidet o partidot les guanyarà, a Mallorca, ja que no me tenc ni per endevinaire i encara menys per profeta. El que sí puc assegurar és que els mallorquins i mallorquines creients en la catalanitat de la nostra roqueta i disposats a reclamar la seva sobirania nacional augmentam d'any rera any.

Segueix la fòbia i les mentides d'ABC contra la nostra llengua

El diari de Madrid, anomenat ABC (i això que deu voler dir "ases, banastres i caps de fava"?), segueix amb la seva mania persecutòria contra Catalunya. La sentència del Tribunal Constitucional de l'estat dit espanyol en favor de la constitucionalitat de la llei de la Generalitat barcelonina sobre normalització lingüística ha posat al seu director, redactors i col·laboradors fet unes feres rabioses i histèriques.

Quasi l'endemà de conèixer-se oficialment tal sentència, aquesta colla d'ases, banastres i caps de fava no tingueren feina més bona i interessant que la de publicar a portada i sota les fotografies de Felipe González (cap del govern dit espanyol) i de Jordi Pujol (president de la Generalitat principatina): "Pujol no compleix la sentència del Tribunal Constitucional." Com veis, en sentirem a dir de tot color.

Una clínica per avortar

Des del mes passat hi ha a Ciutat, al carrer de Font i Monteros, una clínica per les dones poder avortar. Això, hi ha que ho té per una glòria i ho considera un gran progrés. Jo, tant si agrada com no, dic que senzillament és una desgràcia i una vergonya.

Tornant, una vegada més, amb el meu oncle capellà

Direu que m'agrada parlar de mi mateix o dels meus. Sincerament, me'n fot i me'n refot. Ara només us vull dir que posteriorment a l'aclariment que sortí al número 306 he comprovat amb les meves recerques i investigacions, que Joan Solivelles Mateu, besavi del meu besoncle sacerdot Guillem Solivelles Arbona, sí fou batle reial del municipi d'Escorca. Ho era el mateix any que morí 1801, son pare, Jaume Solivelles Cifre, també ho fou el 1755, com ja vaig escriure a l'esmentat aclariment.

Joan Solivelles Mateu tingué tres fills: Jaume, Joan i Bernadí, qui també foren batles del seu poble. El darrer, Bernadí Solivelles Canaves (1793-1872), era l'avi patern del meu besoncle i ocupà el càrrec el 1862.

N'Emili Darder ja tenia un carrer prop del Camp del Mallorca, ara, és fill il·lustre de la Ciutat de Mallorca.

Emili Darder ja és fill il·lustre de Ciutat

Emili Darder i Canaves, metge nascut a Ciutat fa cent anys enguany 1995 i afusellat el 24 de febrer de 1937 pel fet d'haver estat batle i pertànyer a Esquerra Republicana de Balears, fou declarat solemnement fill il·lustre de la Ciutat de Mallorca juntament amb el pintor barceloní, fill i marit de mallorquines, Joan Miró i Ferrà.

El jove historiador i llicenciat de Son Sardina, Antoni Marimon i Riutort, va llegir una biografia del darrer batle de la Segona República espanyola a Ciutat molt objectiva, ponderada i encertada. Destacà les relacions d'Emili Darder amb el nacionalisme cultural i polític de Mallorca, que ha tingut sempre clar el sentit i el significat de la catalanitat, i afirmà que aquells que el condemnaren i mataren el 1937 simplement condemnaren i mataren un home bo i innocent.

I, coses que passen, me vaig topar a la sala amb un nebot polític d'en Joan Miró casat amb una reneboda d'Emili Darder que per afegit és besnet d'una cosina germana d'un besavi meu per part de mare. Es tracta d'Enric Juncosa Canals casat amb Margarida Darder del Hoyo, néta de Bartomeu Darder Canaves, germà d'Emili. Enric Juncosa, per sa mare Margarida Canals Capó, és el nét del pintor Bartomeu Canals Gili i de la seva muller Maria Capó Estades, morta en 1949. La tal Maria Capó Estades era filla de Francesca Estades Maiol nascuda al meu poble el 1856 i morta a Ciutat l'any 1926. El parentiu amb la meua família es deu al fet que Francesca Estades Maiol era filla de Bartomeu Estades Far i ma mare tenia un avi, Antoni Albertí Estades (1828-1884) que era fill d'una Margalida Estades Far, germana de Bartomeu Estades Far, i aquests Estades, coneguts amb el malnom de Bartoles, també ixen de la meua casa pairal de Montcaire.

Com us adonareu, ací a Mallorca, el món no és tan gran com diuen i al cap i a la fi tots els humans descendim del Pare Adam i de la Mare Eva.

Sincerament no me direu que no sia *guapo* això: Emili Darder, home d'esquerra i batle sota un règim republicà, proclamat fill il·lustre per un ajuntament d'una època monàrquica i un batle del Partit Popular, o sia de dretes, com Joan Fageda. I tot això en presència d'autoritats i dignataris civils i també militars per arrodonir la salsa. Des de sa tomba, Emili Darder que fou jutjat i condemnat per un tribunal militar, segurament digué: "Ja vós veig..." Qui em vol entendre ja m'entén.

L'ESTEL de Mallorca. El diari dels mallorquins. Editor i director: Mateu Joan i Florit. Col·laboradors: Jaume Sastre i Font, Mateu Sastre i Joan, Joan Estades de Montcaire i Bisbal, Climent Garau i Salvà, Tomeu Martí i Florit, Miquel López i Crespi, Miquel Julià i Prohens, Joan Quetgles, Jordi Caldentei, Jaume Tallaferro, Encarna Parreño.

Depòsit Legal: PM-473-80. Impressió: Hora Nova S.A. Publicitat i subscripcions: Camí de les Pedreres, 30. Apartat de Correus 124. 07600 s'Arenal. Telèfon, contestador, fax: 26 99 41. Telèfon, contestador: 26 50 05.

Fins un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci
ÒPTICA SBERT
SANT MIQUEL, 83 (CantonadaAVINGudes)
Graduam i adaptam lentilles
Per la compra d'unes lentilles i regalam un altre parell d'iguals.
Ulleres de sol i graduades
Tlf.: 72 14 25

Les virtuts guerreres de la no-violència

"... La nena blanca, que tenia la mateixa edat que la Yoki (filla de Martin Luther King), li va dir amb to despectiu:

"- Au, ton pare sempre està anant a la presó.

"Yoki li va contestar, serenament i orgullosa:

"- Sí, va a la presó per ajudar la gent." (Coretta Scot King)

Quan hi ha un conflicte, no és igual qui combat per subjugar (etnocentrisme, imperialisme, racisme) que qui ho fa per la llibertat i la justícia (biodiversitat, autodeterminació, igualtat), tot i que tots poden caure, i de fet cauen, en molts de pecats i crims.

Front als diversos graus de violència que tot conflicte desencadena, la no-violència és la més segura, eficaç, humana i controlada de les alternatives alliberadores. Deia M. L. King: "Ells protesten per aconseguir la perpetuació de la injustícia dins la comunitat. Nosaltres, per assolir el naixement de la justícia... Llurs mètodes condueixen a la violència i al desordre... El nostre mètode ha d'esser la persuasió, no pas la coacció. Només direm a la gent: "Que la teva consciència et guiï". Les nostres accions han d'anar adreçades des dels més profunds principis de la fe cristiana... Si no ho fem, la nostra protesta acabarà com un drama absurd dins l'escenari de la Història, i el seu record quedarà envoltat entre les horribles robes de la ignomínia... No ens hem d'endurir i acabar odiant els nostres "germans" blancs. Com diu Booker T. Washington. "No deixis que cap home t'empenyi tan baix que et faci odiar-lo."

Les virtuts considerades "guerreres" (valor, disciplina, honor, justícia, sacrifici), ho són perquè en la guerra ho són. Hom les admira com a virtuts, no pas com a "guerreres"; hom les admira per llur bellesa, no pel mal que fan. Suprimir-les fóra matar l'ànima de l'home. I és greu deixar-les com a patrimoni dels opressors, del feixisme, el militarisme o la dreta: és cedir-los espai psicològic i moral on poden actuar i reproduir-se sense problemes. És una dissort per al nostre país que els nostres nacionalistes-esquerrans-ecopacifistes-cultureta no se'n adonin clarament i cedeixin tant de camp d'ensinistrament a la reacció espanyolera.

En la pau, les *altres virtuts* són com endormiscades en la majoria, a causa de la tebiesa i les comoditats, la distracció dels plaers, els càlculs del profit. Ferro i foc les desvetllen, però. El combat hi convé. Tanmateix, la no-violència és un combat per la pau (tant en temps de guerra com en temps de pau), però que reclama "altres virtuts", força i èpica que cal per bastir amb materials de qualitat una nació lliure.

El pacifisme d'eslògan i manifestació sol creure que l'exèrcit és causa de la guerra. Però sols n'és l'eina. I creu que la guerra és un mal que causa mals. Però sols és l'efecte d'una pau ja farcida de mal. Aquest pacifisme superficial refusa la guerra sense aprofundir en les causes. Sols udolen. Els llops també udolen.

El ver objector de consciència objecta tant a la guerra com a la pau en fals, car com deia Bertold Brecht sobre la pau i la guerra dels nazis: "... llur guerra

sols mata allò que ha pogut sobreviure a llur pau". El moviment Internacional de la Reconciliació, la Internacional de Resistència a la Guerra, el Servei Civil Internacional, La Societat dels Amics (Quàquers). Les Comunitats de l'Arca, els menotistes, etc, no es limiten a esser els antiguerres, sinó que lluiten contra les causes (injustícies) amb mètodes pacífics. Tal com deien Isaïes i Gandhi: "I el fruit de la justícia serà la pau."

Però el refús de la guerra per covardia, comoditat o por, és abjecte. Adhuc el mateix Gandhi preferia la violència a la covardia, i el Nou Testament condemna els covards a la perdició.

La no-violència separa les virtuts i usatges heroics de la guerra de la barbàrie i brutalitat de la violència. Respecta la dignitat humana de l'enemic sense renunciar a combatre'l aferrissadament.

Per a un poble com per un home, la llibertat és un bé que no es mesura prenent com a referència la prosperitat (com fan els economistes i polítics d'ara). Entre un esclau i un captaire, el captaire encara té llibertat. La llibertat és un valor, no una felicitat. Gandhi aprofità, doncs, una ocasió històrica de colonialisme per aixecar-ne molts per damunt de llurs tebis costums, mesquineses, càlculs sòrdids... cap a la llibertat, a través de la virtut espiritual de la no-violència (equivalent a la força de la Veritat o de la Justícia), i a la Caritat (amor de l'Evangeli). Per això Gandhi era anomenat "Mahatma" (Anima Gran) i "Mohandàs" (Eina de seducció de Déu). Havia copsat, com molts d'altres que viuen, han viscut o viuran, la no-violència i l'Evangeli, que la Veritat i la Justícia són les dues cares de la mateixa moneda i que tenen la força interna contundent de la mateixa realitat ("els durs fets" en deia Lenin), tal com dos i dos fan quatre. La no-violència és sols la part humana que demostra com dos i dos fan quatre als qui volen emmascarar la Veritat "la ira de Déu es revela des del cel contra tota impietat i injustícia dels homes que detenen la veritat amb la injustícia." (Romans 1:18) "No siguis pas vençut pel mal, sinó que amb el bé venç tu el mal." (Romans 12:21)

Per a la llibertat calen força, intel·ligència i amor. La llibertat positiva és interior, realitza la llei que li pertoca, que li és pròpia (el català ha d'esser català, parlar català, etc, per exemple). En ordre ascendent tenim:

1. La força unifica, fins i tot la dolenta. Però la simple força bruta és massa inestable i incapaç. Els imperialismes sòlids no es basen mai en la simple força bruta, sinó que són molt subtils. Ens cal força, però no bruta.

2. La intel·ligència eixampla la visió sobre la simple força, i la capacitat de triar (de llibertat). N'hi ha de dolenta (astúcia), humana (ciència) i evangèlica (saviesa, prudència).

3. L'amor ens duu a cercar l'altre. Si ens entenem amb el proïsme, ajuntem forces i intel·ligències. Si aconseguim de reconciliar-nos amb els qui ens enfronten, amb tothom, fem conquestes sense engegar cap tret i augmentem tota la força, l'imperi de la nostra llibertat: heus ací el "secret" i la tàctica de la no-violència. I, per a tal tàctica, calen "virtuts guerreres", no pas simples eslògans. **Grup d'Objectors de Consciència Evangèlics**

Acadèmia Juràssica

A aquestes altures, tothom haurà sentit parlar de la carta que els *reales académicos* espanyols enviaren al president del Govern de la *meseta*.

En rellegir-la, la podríem situar a la prehistòria de la democràcia, però la *Real Academia (de la lengua) Española* és una de les institucions puntals més fermes i inalterables del "imperi" de sempre i per sempre. No és gens estrany, doncs, que els punts més rellevants d'aquest sapiencial document semblin extrets d'una nova edició, corregida i augmentada, del Decret de Nova Planta que el borbó Felip V imposà als catalans.

Tampoc no ens ha de venir de nou si pensam que un prohò de les lletres espanyoles com don Fernando Lázaro Carreter i tota la seva *camarilla*, porten a l'ànima tota l'essència colonitzadora dels primers acadèmics, nomenats el 1714, que dictaminaren las pautas per tal d'anihilar la llengua i la cultura catalanes.

Podem imaginar què passaria si els catalans volguéssim aplicar les mateixes normes que ells han redactat en favor de la nostra llengua i en el territori propi? Hem pensat com s'esvalotarien davant un fet tan legítim i necessari per a la nostra cultura?

El poble català ha errat tantes vegades, el camí que ja no ens podem permetre una equivocació més. El gran pensador Carles Muñoz Espinalt en el seu llibre *Preludi de la independència* ens diu: "En primer terme, els periòdics deliris de grandesa dels espanyols els incapaciten per a comprendre que existeixen al seu redós pobles que no es senten, ni gens ni poc, complaguts d'esser súbdits submisos de la seva infinita arrogància. Quan se'ls insinua l'actitud, ens acusen de voler tancar-nos a casa i de no trobar la manera de conviure amb ells. (...) Si poguessin, intentarien convèncer-nos que l'espanyol també és l'idioma del cel."

Què se suposa que hem de fer els catalans? Esperar més temps a alliberar-nos fins que la nostra llengua sigui un vestigi del passat, com el dàlmata, o potser el tipisme folclòric d'una determinada àrea geogràfica, com el gaèlic?

Si escoltam aquells il·luminats que ens demanen paciència, que amb l'*encaje* tot s'anirà arreglant, podem córrer el risc de finir nosaltres abans que ells; i bé ens ho demostra la trista experiència de tantes nacions que han tingut pitjor dissort que la catalana.

Recordem que els dinosaures s'extingiren, però abans de fer-ho varen dominar la Terra durant milions d'anys. Això, per un poble, és molt de temps.

En aquest difícils moments en què l'imperialisme espanyol ensenya altra volta els ullals des de la caverna, tant sigui a través de la *Real Academia Española*, un judici injust a la Llei de Normalització Lingüística o els postulats d'una *segunda transición*; tots compremem els perills de la situació.

Als catalans se'ns esgota el temps per decidir si volem donar un cop de timó definitiu a aquesta amenaçant circumstància i vincular-nos a Europa com a Estat lliure i sobirà, o bé deixar-nos engolir una vegada més per aquests monstres que des de sempre han predicat l'enveja, la intolerància i l'odi contra Catalunya i tot el que ella representa. **Josep M. Vall i Comaposada Barcelona**

Aquest periòdic està realitzat amb equips d'informàtica

Canon

Carrer de Jesús 34 baixos
Tlf.: 20 73 62 (5 línees)
Fax 20 40 29
07003 Ciutat de Mallorca

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini golf
Petanca	Tennis Taula
Cir. Footing	Gimnàs
Final Avda. Son Rigo - Tel. 74 33 66	
Sometimes - Palma de Mallorca	

SERVICIO OFICIAL OPEL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 - LAS CADENAS
07600 EL ARENAL - PALMA (BALEARES)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Carretera Militar, 185 Ses Cadenes
07600 S'ARENAL DE MALLORCA

«Bloc de progrés Jaume I» al País Valencià

Acció Cultural del País Valencià (ACPV), la qual forma, al costat d'Omnium Cultural i Obra Cultural Balear, la Federació Lull, ha engegat un gran pla de mobilització de base front al perill d'involució democràtica que representaria el PP a la presidència de la Generalitat Valenciana, en les eleccions de la primavera vinent.

Cal retreure a l'ACPV i a les forces democràtiques i nacionalistes que ens hàgim de veure en tan gran perill perquè es decideixin a moure el cul. Però en fi, paciència! Si s'haguessin mogut abans, ara no ho

veuríem tan negre. Són coses males de dir, és clar, i molts se les pensen, però callen. Herois del silenci.

La postura del PP valencià, com tot moviment feixistoide, és ambigua. Cadascun d'ells hi diu la seva. Cal dir que, des que ens estam mobilitzant, sembla que estan esglaiats i han callat les "bateries sèrbies" que estaven amenaçant-nos de fer del català no sols una simple "assignatura optativa", sinó d'imposar-nos el valencià-blavero. I és que, als nazis, l'única manera de aturar-los, és fer-los front, serenament i sense dubtes. Com que són covards i viuen dels miratges que projecten com a mals sons sobre la massa amorfa i desorganitzada, quan una força estructurada i aclaridora els planta cara, es fonen com a mantega al sol.

Bloc de Progrés Jaume I s'anomena aquest ambició projecte que supera els clàssics cercles tancats, gairebé esotèrics, del nacionalisme valencià (pan-català). Es tracta d'incloure-hi molta gent nova i independent, a més de gent d'UPV, EUPV, PSPV-PSOE i tots els partits i candidatures progressistes, nacionalistes, independentistes, etc, i muntar tot un moviment de base que organitzi manifestacions, actes, congressos sectorials, propostes de tota mena, tant a nivell d'agitació com institucional, cultural, festiu, polític etc, talment que l'ofensiva sèrbia del PP blaverum quedi amb el cul a l'aire. Potser el principal fil conductor del Bloc és la defensa del català, i la unitat de la llengua que tan bestialment ataquen aquests troglodites, liderats per la *fürerin* María Consuelo Reyna, directora del pamflet nazi "Las Provincias", autèntica presidenta de la Generalitat Valenciana *de facto*, si el *cartagenero* *moreno* de Zaplana hi arribàs.

El Bloc ha obtingut ja el suport de tots els partits i sindicats democràtics i progressistes (no sols dels nacionalistes), i de fet hom diu que el PSPV hi contri-

bueix amb doblers. També li fan costat totes les universitats i les escoles en valencià (el 12% de totes les escoles valencianes, a hores d'ara). S'ha acordat ja un encontre unitari de tots els sindicats d'estudiants nacional-democràtics del País Valencià. S'han assolit coses importants, com la confluència de la petita i mitjana empresa amb l'Unió de Llaoradors, sindicat nacionalista del camp valencià, front al perill de les grans superfícies, que donen suport al Bloc.

El 6 de maig, uns dies abans de les eleccions, hi haurà, si Déu ho vol, a València, una macrofesta-encontre-aplec-manifestació per la llibertat nacional al País Valencià, una iniciativa unitària que pretén recordar la gran diada de 1977, que concentrà a València unes 700.000 persones en favor de l'estatut i l'autodeterminació.

De moment, hi ha uns cent cinquanta grups de base locals i algun de sectorial ja constituïts, encara que s'espera arribar als cinc-cents.

L'experiència es pensa exportar a les illes Balears, a causa de la involució lingüística i espanyolera del PP balear. Ja s'han establert contactes entre valencians i balears per donar canya als tiranosauris juràssics del PP i els seus esbirros gonelles.

A la transició, una societat mobilitzada quasi s'empulsa al franquisme. Però molts d'anys de desmobilització els ha permès de reorganitzar-se. Ara queden, doncs, al descobert les nefastes conseqüències de les polítiques tradicionalment divisionistes i desmobilitzadores dels partits democràtics de centre i dels socialdemòcrates (PSOE, UPV, CiU...), però també EUPV, ERC...), que no s'adonen o no volen adonar-se del perill feixista del PP, estúpidament i irresponsablement ajudat pels estalinistes d'IU.

Força o ordre, i Déu ens ajudi, per defensar la pàtria de la llobada nazi! **Jaume Tallaferro**

Desafiament a Espanya

Després de pensar (o sentir), les declaracions de José María Aznar, de Julio Anguita, de Juan Carlos Rodríguez, d'Antonio Gala de Lázaro Carreter, de Ramón Mendoza i de tants espanyols autèntics, no queda altra sortida, en nom de tots els catalans, que fer un desafiament als espanyols.

Un desafiament o una singular carrera que els qui la guanyin, puguin entrar al *Guinness* dels rècords (una cosa molt desitjada avui dia).

Unes carreres per veure qui declara primer la independència: ells, que no mos poden sofrir, que ens tenen un odi indissimulable i indissimulat, o nosaltres, que ja no els podem aguantar pus i que ja no els podem mantenir més, tan grandolassos que són. Ara, ja són majors d'edat i ja poden anar pel món tots sols sense nosaltres. Si volen seguir menjant calent, que facin feina.

Déu manera que més carreres, a veure qui se'n va primer, ells o nosaltres. **Baltasar Llompart i Cortès**

Redescobrim els Països Catalans

Redescobrim els Països Catalans és un llibre que posa a l'abast dels catalans del Principat els altres Països Catalans: Catalunya Nord, Andorra, illes Balears i Pitiüses, la Franja de Ponent, País Valencià, l'Alguer i, fins i tot, el Carxe.

Seguint un estil planer, els autors, Pere Mayans i Núria Monté, fan una presentació d'aquestes terres. Ens parlen de la seva història, de la situació sociolingüística actual i dels principals llocs que cal visitar-hi, ja que creuen que el "turisme interior no alineant" és una de les eines que tenim per reconstruir els Països Catalans.

Tot i ésser un llibre destinat a un públic ampli, és especialment interessant per a alumnes d'ensenyament secundari, ja que la temàtica que s'hi presenta s'ajusta a la perfecció a les programacions de diversos cursos.

Redescobrim els Països Catalans, Editat per: Oikos-tau, Montserrat, 12-14 08340 Vilassar de Mar (el Maresme.) Tel. 93 7590791 Fax 93 7598516- Distribuit per Ador. Rector Triadó. 92 08014 Barcelona. Tel. 3258516.

Necessitam promotors i promotores de l'ESTEL als diferents pobles i ciutats de Mallorca i de la resta dels Països Catalans. Telefonau al 971 - 26 50 05

Nueva Acrópolis

A aquestes altures qui no haurà vist pels carrers els cartells de la secta amb disfressa cultural anomenada *Nueva Acrópolis* anunciant conferències de temes inusuals com l'esoterisme, la ufologia, etc. Aquesta secta té unes finalitats molt diferents a les culturals o ecologistes, com ells volen donar a entendre, com poden ésser la seva oculta tendència feixista que ja va quedar marcada en una sèrie de pamflets en els quals quedava impresa la seva simpatia cap als, com ells mateixos diuen, "grans salvadors d'Espanya": Primo de Rivera i Franco.

La secta *Nueva Acrópolis* aconsegueix els diners necessaris gràcies als treballs gratuïts i a les aportacions monetàries dels adeptes, de l'import de les classes i curssets particulars, de la venda de les seves publicacions, del centre de medicina Seraphis i de les subvencions estatals, ja que els ajuntaments donen subvencions a totes les associacions culturals, tal com es presenta *Nueva Acrópolis*.

La captació d'adeptes es realitza sobretot a les conferències que fan als seus locals, on acostumen a apropar-se a la gent jove tractant d'acostar-los a la secta tot parlant amb ells sobre els temes de les conferències o preguntes més personals, com el nom, l'adreça o el número de telèfon. Però la captació també es produeix a les classes particulars, a les exposicions, a les excursions, a la seva biblioteca especialitzada, i en general a tots els actes organitzats per ells. Les persones ja iniciades a la secta són anomenats estudiants acropolitans i estan regits per un estricte reglament amb punts molt clars com l'obediència als dirigents de la secta, la preservació de la imatge de *Nueva Acrópolis*, les grans aportacions de diners que han de donar a la secta mensualment (acostumen a demanar la meitat del sou de cadascun

dels estudiants), la genuflexió davant les ordres dels comandaments o dels membres més antics i la prohibició de les crítiques a aquestes persones, i més coses que atempten contra la dignitat dels membres més baixos de la secta (com són els estudiants acropolitans).

La secta *Nueva Acrópolis* està caracteritzada per una organització vertical i una forta jerarquia. El líder mundial és l'argentiní Àngel Livraga Rizzi, i darrera d'ell hi ha els subdirectors, els directors continentals, els directors "nacionals", els secretaris, els comandaments i els caps finals. A això cal afegir un fort militarisme, ja que contenen amb un grup considerat armat com és el *Cuerpo Internacional de Seguridad (CIS)*, que és l'encaixat de la seguretat dels líders de la secta i de vigilar les persones que deixen la secta.

La seva vertadera ideologia està fortament identificada amb el feixisme, el sexisme, el classisme i el racisme. El racisme és un element molt important en la seva doctrina, ja que ells diuen que la humanitat està dividida en set races, de les quals la negra és la més baixa i l'anglo-alemanya és la raça superior, i a les quals es pot anar ascendint per la reencarnació. El feixisme està latent al símbol de la secta, que està format per diversos elements, entre els quals destaquen l'àguila amb les ales mig esteses que recorda clarament l'àguila imperial nazi i la destrala anomenada *fascis*.

Aquestes són les qualitats d'una secta que està en una fase de clara expansió (l'Estat espanyol és un dels llocs on més desenrotllada està aquesta secta i on té una gran acceptació popular) i que amaga una forta tendència feixista.

Saboteja *Nueva Acrópolis*. No deixis que et mengin el cap. **Fons de Documentació**

La cultura dels anys 60 i 70: un front de combat antifeixista

Miquel Lòpez i Crespi

A les acaballes de la dictadura feren molt més per la llibertat i la lluita antifeixista cantants, afeccionats al teatre, segons quins escriptors, que no pas els partits polítics que, o no existien encara —el PSOE, per exemple, només començà a sortir pels diaris devers els anys 74 i 75—. Els diversos partits comunistes barallant-se entre ells mateixos per a clarificar l'essència del marxisme-leninisme— vivien una somorta vida clandestina, amb ocasional sortides per a fer alguna pintada o repartida d'octavetes. El contacte real amb les "masses"—com ens agradava etiquetar el poble aleshores—, mantenir encesa la flama tothora, era treball d'un altre tipus de gent, la majoria sense partit, però especialitzada en ordir permanentment munió infinita d'accions subversives. Entre el personal conegut i amb forta anomenada hi havia els cantants de la Nova Cançó, alguns en camí de convertir-se en els astres resplendents dels propers anys. Altres, menys famosos, també portaven amb força la lluita cultural-política en contra de la pansida putrefacció oficial. Entre els coneguts hauríem de parlar de l'impacte que causà la cançó de M^a del Mar Bonet, "Què volen aquesta gent?". No ens podíem avenir com la podia interpretar en públic! Les actuacions dels cantants de protesta no sempre es feien al Castell de Bellver, sota l'organització de les Joventuts Musicals. Aquells autèntics líders de "masses", per no res, la majoria de vegades sense cobrar, actuaven al saló d'actes de col·legis, a la sagristia d'alguna església, dins cases particulars, a cinemes de barriades. En Guillem d'Efak va fer famosa per arreu de Mallorca, la "Cançó de Son Coletes", esdevinguda himne revolucionari. Quasi ploràvem en sentir tonades de tan forta arrel popular. La repressió feixista era blasmada públicament, sense por. Hom recordava la lluita de les Germanies i altres aspectes essencials de la nostra història. Fins i tot el folk nord-americà fa ser traduït al català i posat a disposició de la resistència. Discs amb les cançons i himnes autèntics de la guerra civil —de la part republicana, evidentment!— arribaven d'amagat a Mallorca. Tothom que sortia a l'estranger havia de tornar —era un deure ineludible!— amb llibres de la col·lecció "Ruedo Ibérico", "Ebro", o amb discs anti-feixistes. Eren famoses les versions de La Internacional i La Varsoviana en interpretació dels Cors de la Ràdio i Televisió de la RDA. Na Miquelina Lladó musicava treballs de Josep Mª Llompart; en Toni Alomar, poemes encara no editats de Rosselló-Pòrcel; l'excel·lent pintor i escultor Gerard Mates actuava, com un Che Guevara de la cançó de protesta, per tota mena de caus. N'Esperança Mestre feinejava recollint diners pels presos polítics. En Pere Martínez Pavia, amb el grup "Farsa" emprava la mímica per fer batalla cultural contra la vulgaritat que ens ofegava. Els censors de la Brigada Social anaven de bòlid! Com interpretar el gest dels mims? Hom veia suar els policies, asseguts en la cadira, que mai no podien saber si els gestos, en la representació oficial serien idèntics als emprats en els assaigs. Aquí, entre nosaltres, a Mallorca, la feina dels cantautors era feta en les pitjors condicions tècniques que hom pot imaginar. A locals amb escassa il·luminació, sovint sense servei d'altaveus, exposats sempre a una intervenció de la policia política, sense gaire ressò en els mitjans de comunicació que, com el "Balears", encara duïen el jou i les fletxes de la Falange en la capçalera.

Altra gent organitzava grups de teatre, començaven a muntar obres d'autors novells i conflictius, allunyant-se de les caducades concepcions del "teatre regional". L'amic Jaume Adrover, corresponsal a Mallorca de la prestigiosa revista "Primer Acto" i company d'Alfonso Sastre, Pere Quart i els millors

homes de teatre de l'estat i de Catalunya, era l'ànima vivent i agitador etern en aquest sector de la protesta ciutadana. El "front de lluita cultural", com el començàvem a anomenar. Per altra banda, en Vicenç Mates, posseït per la dèria de fer un cinema mallorquí que reflectís la nostra història —començava a treballar en el possible muntatge de les "Les Germanies", sota un guió d'un altre autor de la resistència, en Soler Antich—, mantenia contactes amb els cine-clubs principatins i ens feia arribar les millors pel·lícules de la resistència per a projectar-les en sessions clandestines. Abans, en Paco Llinàs, amb el cine-club del cinema Rialto, ja ens havia permès entrar en contacte amb les pel·lícules que ens ocultava la cultura oficial feixista. Em referesc als històrics cicles de directors txecs o hongaresos que, a mitjans dels seixanta, ja ens van fer veure que no tot, en el cine, era Hollywood o na Sara Montiel.

En Vicenç Mates va viure uns anys primer a Bunyola i més endavant a Santa Maria. Hi anàvem en peregrinació a veure l'obra del gran Serguei Eisenstein. "La Mare", "Octubre", "La Vaga General", algunes pel·lícules cubanes, certs documentals compromesos, eren vists i comentats pels petits grups que arribàvem d'amagat, ara un cotxe, ara un altre, per a no despertar l'atenció dels veïnats.

Un dia em trucà en Jaume Adrover i em digué: "Prepara't. Avui tenim una "acció" a Sóller". Una "acció", en aquell temps de clandestinitat, podia ser qualsevol cosa. Des d'una xerrada sobre la història de Mallorca o una lectura de Ionesco o Brecht, a un cau inconegut.

El lloc de trobada havia de ser a la sortida de Palma, en la mateixa carretera de Sóller. Allà ens havíem d'aturar en un carrer determinat i comprovar si hi venien els companys que esperàvem i si ens seguia la Brigada Social o algun membre del servei d'informació de la Guàrdia Civil.

Dit i fet. A l'hora determinada —la puntualitat era norma complida amb un estricte sentit del deure— per Jaume Adrover jo ja era al lloc indicat, preparat per a l'"acció". Primer va arribar en Vicenç Mates, acompanyat per na Conxa, la seva esposa. Anaven carregats amb la coneguda màquina de projectar films, tapada amb una manta (sembla que no hi cabia a la maleta del cotxe). Em va dir que anàvem a projectar, a un local de l'església, un documental sobre la guerra del Vietnam. Era la primera vegada que arribava a Mallorca material dels nostres herois vietnamesos que estaven lluitant aferrissadament contra l'imperialisme ianqui. Hom estava emocionat de veritat. Ben segur que haguéssim donat la sang en defensa d'aquelles cintes que miràvem, com un creient mira el sant de fusta que adora. La xerrada, l'havia de fer en Toni Serra, que compareixia en el cotxe del mateix Jaume Adrover. En Toni Serra feia anys havia esdevengut també un mite dins la lluita clandestina a Mallorca. I la seva presència en un lloc determinat era garantia de parlar clar i sense mitges tintes contra la dictadura i la cultura oficial. En Jaume, també havia aconseguit un disc xilè amb la famosa "Cantata de Santa María de Iquique". Per tant, l'acció subversiva consistia a projectar el documental del Vietnam i, després, escoltar la música xilena. La conferència de Toni Serra hauria de concloure la feina.

En arribar al poble, de seguida ens avisaren que la Guàrdia Civil havia sentit campanes i rondava pels carrers cercant cotxes sospitosos. En Jaume, en Toni, en Vicenç i jo mateix, ens encarregàrem d'entrar a l'església la pesant màquina de projectar. Més tard sabérem que quasi ens descobreix la Benemèrita. Estava rondant molt a prop d'on havíem deixat els vehicles! No sé si el rector sabia res de les activitats

dels seus joves cristians. El cert és que, amb la porta tancada, deixant dues persones a l'entrada per a avisar en cas de perill, començàrem la projecció.

El documental mostrava la famosa ruta de Ho Chi Minh, mitjançant la qual la resistència del sud de Vietnam es proveïa d'armes i queviures per a fer front a la invasió nord-americana. Ningú que no hagi viscut les reunions clandestines en temps de la dictadura no pot imaginar el silenci, l'emoció amb què seguíem les conferències i actes amenaçats en tot moment per una irrupció inesperada de la Brigada Social o la Guàrdia Civil!

Més tard, després d'haver escoltat el disc xilè, Toni Serra féu una extensa anàlisi de l'imperialisme americà. Parlà de la Revolució cubana, de la lluita del poble xilè contra les multinacionals dominades pels EUA. En Toni anava sempre amb la seva barba llarga —era molt abans del corbatí actual i el seu posat d'aristòcrata demodé—. A la gorra —aleshores no duia capell— portava aferrada una estrella de cinc puntes, símbol, supòs, del seu universal i inabastable pensament revolucionari.

A l'acte clandestí en una fosca cambra de l'església, hi havia una trentena de joves solterics —al·lots i al·lotes—. Un èxit total, el començament d'una gran revolució cultural a les Illes, somniàvem, innocents, sense imaginar el terratrèmol que s'apropava amb la reforma pactada. I no era senzill, fàcil ni còmode assistir a una d'aquelles misterioses i secretes trobades subversives! Sovint, el cel·luloide s'espenyava i havíem de romandre una bona estona en silenci —la Guàrdia Civil rondava pel carrer— i esperar que les mans hàbils i expertes de Vicenç Mates adobassin la cinta. El fum ho omplia tot. La claror era escassa. Els endolls petaven més d'una vegada, sotmesos a una feinada a la qual no estaven acostumats.

De no haver-hi incidents, tornàvem a Palma felços pel deure complert. Música, cinema, conferència. Tot havia rutllat. Havíem portat a terme una altra acció contra la dictadura! I, de seguida, Jaume Adrover, de tornada, ja ordia noves tasques per al següent cap de setmana. "I si, dissabte vinent, anàssim a Pollença? ...conec...". No cal dir que tothom hi estava d'acord.

Aquesta era una de les nostres formes de lluita més estimades. Era abans de la formació dels primers grups revolucionaris a les Illes. Més endavant, quan ens organitzàrem cadascú pel seu compte, aquella amistat combativa sofrí un sotrac. Potser ens erràrem anys endavant, pensant que l'organització en partits de classe, marxista-leninistes, era assolir una forma superior de lluita contra el feixisme i el capitalisme. El cert és que els partits, més immersos dins la feina de consolidació partidista, preocupats per les batalles que els enfrontaven, deixaren de banda aquest tipus d'accions revolucionàries. Sé ben cert que foren les reunions i trobades d'amagat les que de veritat ajudaren a crear la columna vertebral del moviment democràtic i antifranquista dels anys 74-76. Els fonaments de la democràcia que anys després ja trobaren fets els partits, foren bastits per gent com en Jaume Adrover, en Vicenç Mates, na Miquelina Lladó, en Gerard Mates, en Guillem d'Efak, en Toni Alomar, en Pere Martínez i tants d'altres que no han sortit ni sortiran mai als nostres llibres d'història.

**MADERAS
SERVERA**

Tot per el bricolage!
Tallam taulers a mida i cantons P.V.C.
 C/. Caro, 29. Tlf. 287940. Fax 732899
 07013 Ciutat de Mallorca

Una lliçó d'economia independentista

Quan a l'Estat espanyol observem l'estat de ruïna en què es troba tota la seva estructura econòmico-financera hem de pensar en les causes de la mateixa. Els mals econòmics espanyols tenen tots una arrel política profunda que en aquest segle XX vindrà marcada per l'autarquia econòmica que imposa el règim nazi-feixista de Franco un cop finalitzada la guerra d'agressió contra Catalunya del 1936 i que engegà en orris tots els rèdits que els industrials catalans havien aconseguit fent grans negocis entre els contendents europeus a la primera Guerra Mundial (1914) donada la situació de neutralitat que jugà l'Espanya d'aquell moment en el conflicte i que tot just suposava un baló d'oxigen en la recuperació econòmica després del desastre de Cuba del 1898. Avui en ple 1994 un hom no pot evitar veure en el desastre econòmic actual un rastre de tots aquells mals històrics que als catalans ens ha tocat patir aquest segle. L'atur que patim avui no deixa de ser un llast provocat per la pròpia legislació franquista i per la mentalitat burocratitzada i mancada d'iniciativa que ostenten els espanyols. La manca d'inversió estrangera a Espanya no respon a altra cosa que a la desconfiança que provoca un país incompetent, per burocràtic, i amb mentalitat de república bananera (recordi's la frase del ministre Solchaga: "España es el país del mundo donde se puede hacer dinero más rápidamente") que encarna a la perfecció l'oligarquia partidocràtica i el seu degoteig continu de casos de corrupció. El dèficit públic ja s'ha doblat respecte allò estipulat en els objectius de convergència fixats per la Comissió Europea, fent del seu intent de reducció una autèntica quimera política. I tot per culpa de protegir interessos públics en forma de monopolis i oligopolis (vegeu Repsol, Telefónica etc...) per evitar que empreses més eficaçes i rendibles que els seus "chicharros" públics els puguin deixar sense cornucòpia d'on cobrar els seus luxosos sobresous, a més de "recolocar ministros, directores generales y subsecretarios en el paro". L'empobriment dels catalans, així com dels espanyols, de manera generalitzada no respon a altra cosa que a la xuleria d'un país de pacotilla que va de nou ric i es creu com digué el seu president que "España será la locomotora de la construcción europea" – de la corrupció serà! – i que va provocar el manteniment il·lògic d'una moneda sobrevaloritzada per després caure en la realitat més absoluta i haver de rectificar aquesta política de pinxo de tres al quart a través de diverses devaluacions en la cotització de la pesseta. Això provocà el desaprofitament d'una bona època per incentivar les exportacions i per tant de fomentar la cultura de la internacionalització de les relacions econòmico-comercials que tan necessària era per a la bona salut de l'entramat empresarial i industrial. A tots aquests factors estructurals cal afegir-hi potser el més important i dramàtic: el desencís i desesperació que cada dia més famílies catalanes manifesten a la vista de la manca de perspectives i millora de la situació econòmico-social del país. El FMI i en boca del seu president, el francès Camdessus, pronosticava en la seva última reunió, celebrada enguany, "que s'aproximaven set anys de vaques grasses". Però aquestes vaques grasses només repercutiran favorablement a les multinacionals, al sistema financer mundial i als exportadors en general; però difícilment l'home de carrer normal, és a dir la immensa majoria, es beneficiarà de tots aquests pronòstics macroeconòmics. La desmotivació i el passotisme del "són quatre dies" podríem dir que és la major lacra social que en resulta de tot plegat, perquè destrueix la voluntat de futuritat, és a dir de progrés, tot minant la capacitat d'autoconfiança i orgull del poble. Què ens queda doncs? Fer de cambrer en la indústria "nacional" del turisme? ¿Es això al que aspirem els catalans; fer de Catalunya un mediocre país de cambrers?

Els catalans estem pagant el "factor país", és a

dir, l'estar units com a colònia a una empresa sense futur que es diu España, i a més, per partida doble perquè a part del drama socio-econòmic en tenim un altre que en qualsevol moment se'ns pot rebotar de mala manera i no és altre que el drama nacional. És interessant constatar la història d'un país el qual admiro molt, Holanda, que ocupat pels "tercios" espanyols al segle XVI estava sumit en la misèria i desesperació moral que viu tot poble colonitzat. Els holandesos, prenent consciència que aquest llast els feia avocarlos a la pròpia degeneració, es revelaren contra l'ocupació a través de revoltes i guerres partisans que foragitaren el dimoni imperial. Després de recuperar la independència i de poder regir els seus assumptes segons el seu propi sentir i voluntat, Holanda es convertí en una primera potència econòmico-mercantil tot ensenyorint-se de les rutes comercials navals i desplegant un gran ressorgiment intel·lectual que la feu ser centre cultural privilegiat d'Europa.

La lliçó holandesa ha de ser, pels catalans, que només recuperant la dignitat com a homes lliures i marginant maneres de fer alienes a nosaltres, és quan podem projectar el futur i prosperitat, tan econòmic com moral, de Catalunya. Independència sempre ha estat sinònim de progrés perquè és un acte d'amor a la llibertat. I és ací quan cal prendre bona nota d'un article sense malbaratament de l'eminent Premi Nobel d'Economia per la Universitat de Chicago del 1992, Gary S. Becker, i que aparegué a la revista "BUSINESS WEEK" del 7 de novembre d'enguany i que porta l'explicít titol: "Per què tants ratolins estan rugint? (Why so many mice are roaring?)".

"El nombre de nacions s'ha quasi duplicat en els darrers 50 anys fins assolir la xifra de 191 estats independents. Les motivacions més evidents per explicar la raó d'aquesta multiplicació, que invoquen trifulgues nacionalistes i ètniques, focalitzen una motivació major: El cost econòmic de la independència s'ha abaratit extraordinàriament degut al ràpid creixement que ha experimentat el comerç internacional després de la Segona Guerra Mundial.

Des del 1950, les importacions i exportacions mundials han crescut en un índex remarcable del voltant del 10% anual. Fins i tot durant la moderada marxa econòmica dels anys vuitanta, el comerç internacional va continuar expandint-se al 5% anual. El resultat ha estat que la prosperitat no depèn en gran mesura d'una potent economia domèstica – fins i tot les nacions petites poden vendre directament llurs mercaderies en el mercat internacional.

En efecte, ara les petites nacions tenen avantatges en la competència per als mercats internacionals. L'eficiència econòmica els requereix de concentrar-se en solament uns quants productes i serveis, per això aquestes molt sovint s'especialitzen en àrees massa petites per ser copades per les nacions grans. Perquè les petites economies són més homogènies, aquestes tendeixen a patir menys per culpa de conflictes interns provocats per interessos especials. Els seus béns i serveis tendeixen a estar menys exposats als aranzels mercantils així com a altres restriccions des del moment que elles no afectin en desmesura els productors dels països grans. De manera similar, les aliances econòmiques com ara la de la Unió Europea tenen, generalment, la tendència a acceptar a una nació petita com a membre sempre i quan la seva producció no suposi una gran amenaça competitiva.

(...) Hong-Kong i Singapur iniciaren el seu fulgurant desenvolupament econòmic tot especialitzant-se en la importació de béns d'arreu del món i distribuint-los a altres parts d'Àsia. El volum d'importacions-exportacions en ambdós casos excedeix enormement el seu PIB perquè la immensa majoria d'una població de 7.3 milions d'habitants estan treballant en el comerç de béns i de serveis financers.

(...) Fa menys de dos anys que l'ex-Txecoslovàquia derivà en la República Txeca i Eslovàquia.

Ambdós han tingut problemes ajustant-se a la independència – ja que havien estat íntimament lligades per una moneda, per un mercat i xarxes de producció interrelacionades de manera comuna. Però la República Txeca està tanmateix creixent espectacularment: Té un baix nivell d'atur, un creixement ràpid i una reorientació de les exportacions envers les nacions occidentals. Molts txecs es van oposar a la separació, però la seva economia esdevingué més forta quan Txèquia es va separar de l'empobrida Eslovàquia. Aquella nova nació encara prosperarà més després que la privatització forci els seus empresaris a aprendre a competir en els mercats mundials.

L'experiència txeca pot ser duplicada per moltes altres nacions amb diferències culturals o ètniques. Per exemple, s'ha cregut generalment que el francòfon Quebec s'ensorraria econòmicament si es separés de la resta del Canadà. Aquesta visió ignora el rol que el comerç internacional juga en l'èxit econòmic. Després de potser un sever període d'ajustament, el Quebec podria trobar un lloc pròsper en l'economia mundial tot comerciant amb el Canadà, els Estats Units i Mèxic així com a la resta de l'Amèrica del Sud. Aquesta separació també podria ajudar les economies del Canadà anglòfon perquè reduiria les batalles culturals i eliminaria la confrontació amb al Quebec sobre el repartiment dels ingressos aranzelaris i les despeses governamentals.

La petitesa pot ser un actiu en la divisió laboral en el món modern, on les economies estan vinculades a través de les transaccions internacionals. El nacionalisme està cavalcant la cresta del comerç mundial per forjar noves nacions".

Encara que Gary S. Becker sobredimensioni el factor econòmic com a motor de la creació d'independències, el que deixa ben clar és la viabilitat econòmica que té qualsevol nació que vulgui esdevenir independent. Per això la creativitat, la iniciativa, la capacitat de treball i un bon guiatge polític són les claus que un poble ha de disposar per encarar amb èxit la governabilitat i prosperitat de la nació independent. El poble català no ha perdut, encara, ni la creativitat, ni la iniciativa, ni la capacitat de treball. Però no té guiatge polític perquè no hi ha classe política, sinó oligarquia d'interessos de poder d'uns quants que no serveixen el bé públic del poble, sinó només el seu propi. Aquest darrer factor junt al de l'acció colonitzadora espanyola ha fet que últimament els hàbits que han ensorrat Espanya es vagin instal·lant sibilinament en el procedir dels catalans que, avui, ja més que establir-se el que volen és col·locar-se. És a dir, prefereixen fer de "funcionarios" que no pas dedicar-se a les arts del comerç o l'empresa. Si seguim així ens encaminem a fer de Catalunya una podridura de catalans paràsits; i oblidem-nos de la prosperitat del petit comerç i de la petita i mitjana empresa!. En definitiva, oblidem-nos que Catalunya pugui tenir un futur digne. Es per això la importància que té el factor moral en el procés d'alliberament nacional de Catalunya i que el professor Muñoz Espinalt no es va cansar mai de divulgar-ne llur estratègia a seguir:

"Hem de fer de cada català un senyor de si mateix. Hem de demostrar-li que cal superar el posat de dimitit que, sovint, confon amb l'esperit de la democràcia. Hem de treure-li el cofoisme de creure's més llest que el veí de més enllà del Cinca i de Salses mentre el veí l'explota a cor que vols. No podem deixar que l'enganyin els que li asseguren que, per haver-hi autèntica democràcia, no cal el previ reconeixement de la Independència Nacional. Hem de refutar-li el subterfugi que els altres ens manen perquè són molts més. Cal demostrar-li, d'una vegada per totes, que mai no imperen els més, sinó els que saben desplegar una major capacitat directiva".

Una llició d'economia independentista

I això és el que es desprèn de la docta sentència del Premi Nobel, del que no hi ha dubtes sobre quin camí polític ens recomanaria d'emprendre el prestigiós economista i de la reprimenda que, indirectament, dona a minidirigents oligàrquics com Jordi Pujol que amb les seves misèries personals es dediquen a hipotecar, com uns Judes, el futur dels seus pobles. Quina vergonya! Es per això que ja és hora que defugim de falsos mites i tabús imposats sobre l'economia catalana i la seva dependència del ridícul i costós "proyecto común español". Gary S. Becker tan sols és el colofó al que ja albirava de manera brillant i concloent en Ramon Trias Fargas en el seu memorable estudi "Introducció a l'economia de Catalunya" (1972) on defensava amb lògica matemàtica la gran viabilitat econòmica d'una Catalunya independent. Per això, catalans, cal tenir molt clar que només hi ha fosc i abisme econòmic mentre ens mantinguem junyits a Espanya i que només hi ha futur i progrés econòmic si lluitem per la independència nacional de Catalunya. I tot allò altre que us diguin en contra, com diria Demòcrit, és mera opinió. Opinió que només beneficia als nostres enemics, els espanyols, i perjudica greument als catalans i al pròsper futur de la nostra Catalunya. A partir d'ara, doncs, els "opinadores" de torn ja no us podran donar més gat per llebre, si és que encara us el donaven. **Francesc Castany de Caso**, deixeble del professor Carles Muñoz Espinalt i membre de l'APP

Al Conseller d'Educació, Bartomeu Rotger

Es Gall (1-1-85)

Als ulls no et posis cap bena,
honorable Conseller;
no té el PP cap antena
de nacionalista ni vena
que Mallorca regui bé.

No estima les nostres coses,
la llengua no estima gens;
tot això per a ell són noses...
Faràs florir tu les roses
dins un sementer de fems?

Quan un estima una al·lota,
bé l'enjoia i de debò;
el que fa el PP denota
que ni mou cap peu ni trota,
quan a l'aimada que el vota
li furten el seu tresor.

Ara em cal fer un deure
un "quiquiriquic" de SOS
i això que fa poc vaig creure
que l'Illa fóra un bellveure
amb un Conseller com vós.

Sovint cal fer qualche estella
per encendre el foc en pau.
És una ciència ben vella
que la victòria és més bella
que bona vida d'esclau.

A un partit espanyolista
ja s'ha canviat En Rotger!
A on deu tenir la vista,
quina cosa és que el despista,
quan s'ha venut al PP?

Malgrat tot, la feina teva,
agradi o no als "padrins",
és que es trobin a ca seva,
a Mallorca els mallorquins.

A la maldat protegiu

Climent Garau i Salvà

Ja començ a estar cansat
de tantes impertinències,
qui toca ses conseqüències
és aquell qui bé ha obrat.
De ningú n'és ajudat,
se pot dir, avui en dia,
se riu de sa policia
es lladre, es degenerat.

Es primer cas que em passà
va esser a dins Ciutat.
Jo vaig esser convidat
per morir un familiar.
Quan es condol s'acabà
en es cotxe aniria,
un estol me sortiria
que me devia esperar.

Es duros se'm demanà,
los vaig donar sa cartera,
varen trobar que poc era,
vint-mil en varen trobar.
Me varen acorrallar
i un cop molt fort jo rebria
amb un ferro que em feria,
tot d'una em vaig acubar.

Se varen apoderar
es moment que jo dormia
des relloste que duria,
cadena d'or no quedà.
Quan jo me vaig despertar
me vaig trobar desarmat,
de clau de cotxe mancat,
no me'n vaig poder anar.

Un altra cas contaré
que passà a fora vila,
un xalet jo construïa
per gastar-hi un doblé;
un bon susto sofrigué
quan allà arribaria,
un cotxe ben ple hi havia
d'eines de picapedrer.

Tres persones hi hagué
que tots tres m'envestiren,
ganivets tots ells durien.
diguem-ne "jo l'empraré".
Deman, que podria fer
amb tres forasters armats?
Me digueren "estimat,
pots dir que te ha anat bé".

Se'n varen dur el que hi havia
no deixant cap element,
senalles, corresponent,
cap eina no quedaria.
Amb so cotxe partiria
amb molta tranquil·litat,
jo allà desgombolat
aquell fet contemplaria.

Un altre me'n va passar,
després de s'obra acabada,
per fer llum allà mancava
sa seva placa solar.
de tot s'element dotar
per poder disfrutar-ho
va ser un susto major,
tot s'element se'm robà.

Un altre me n'ha passada,
és molt fresca se pot dir,
per ses festes jo tenir
carn fresca ben preparada.
Tot s'element que cuidava
aquesta gent m'ha robat,
gall, indiot, ha faltat
porcella que jo guardava.

No vagis a denunciar
lo que a tu t'ha passat,
que t'hi ha involucrat,
això molt llarg se farà
després de un any passar
vendran a molestar-te
aquell que va robar-te
totseguida el s'amollà.

Què li passa a s'assassí
que va matant personal,
tirant bombes per fer mal,
a on van a comprar-hi
dones amb sos nins petits
se senten molts forts es crits
un poc abans de morir.

Tres anys vaig estar en guerra
amb govern republicà,
de metrallera em dotà
per tirar a dreta i esquerra.

Tothom anava ferra-que-ferra,
pel contrari liquidar,
aquí, diferent se fa
s'hipocresia governa.

Es mando hem d'acusar
que al dolent dona avantatge,
detestar la seva imatge
quan haurem d'anar a votar.
Li hem de dir bastant clar:
"protegeixes sa maldat,
a un moment depravat
Mallorca vares tirar."

Un govern tot mallorquí
aquí ho hem de mester,
que servi es solc molt bé
obrint diferent camí.
Que sigui com vell padrí,
quan a ses penyes guardava,
que el sarrací vigilava,
per tancar-li es camí.

El que hem de sospirar,
conservar neta la illa
ja que n'és ella molt rica,
cosa que Déu la dotà.
Defensar el nostre parlar
que heretarem dels padrins,
seguir els dignes camins
que el rei En Jaume ens deixà.

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS
MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO
S'ATREVEIXEN A DIR
SUBSCRIVIU-VOS-HI
TEL. 26 50 05

olivetti Montero

Concessionari de zona
VENTA I SERVICI TECNIC OFICIAL
Informàtica, software,
xarxes, impressores,
fotocopiadores, fax,
cintes, disquets, paper
coninu, sai, HD, filtres,
modem, comunicacions i
manteniment.
Carrer Aniceto Alcalà Zamora, 23.
Tlf 452451-59. Tlf. i fax. 452762.
07013 Ciutat de Mallorca

S'Arraval de Santa Catalina

És un poc confús l'inici històric del que avui és s'Arraval de Santa Catalina. No obstant això, es pot assegurar que hi havia un petit nucli de cases al principi del carrer de sant Matgí. Trobam documents on, en diverses ocasions, es diu que: "Els pescadors demanen al Walí moro que les portes de la murada s'obrin més prest per poder entrar el peix". Per altra banda, durant la dominació àrab de l'illa, al lloc on avui hi ha sa Faixina, hom situa un cementeri jueu, ja que per religiositat, no podien ésser enterrats a cementeris musulmans.

Així que, ja abans de la conquesta catalana, ens trobam amb un nucli—potser molt petit—d'avantpassats que vivien a s'Arraval.

Abans del rei En Jaume —1113 i 1116— varen intentar la conquesta de Mallorca les hosts de Berenguer III, comte de Barcelona. I es va intentar l'assalt de Ciutat per la Porta Scula, situada on avui hi ha l'avinguda Jaume III, a on Berenguer II fou vençut, s'entornà cap a Portopí i d'allà cap a Catalunya.

Hi ha diferents butles a les quals el rei En Jaume cita el nostre Arraval. Així, en una carta al bisbe

Berenguer i Palou, diu: "...i vos prec que al ponent de Ciutat no deixeu créixer més la població per a seguretat de les murades i la seva defensa."

En el *Llibre del Repartiment*, quan s'Arraval ja era part del Pariatge, el bisbe de Barcelona, Berenguer i Palou, donà ordre als seus representants d'Andratx que tinguin cura de manera especial del nucli urbà de s'Arraval per ser gent "molt honrada, bons crestians i molt fainés i entesos en tot lo de la mar".

Santa Catalina creix, però encara no té nom, continua anomenant-se s'Arraval, però ja és considerat qualche cosa més que un petit nucli urbà. Es funda un llatzaret allà on avui és el començament del carrer sant Matgí, són frares els qui regenten aquest hospital, al qual donen el nom de Santa Catalina. Així fou com va començar a dir-se s'Arraval de Santa Catalina. Abans no era necessari altre nom per ésser l'única barriada extramurs de Ciutat, així com l'únic arraval.

Com que formava part del Pariatge de Ponent, sempre va tenir un paper rellevant, històric, polític i econòmic perquè enllaçava Ciutat amb Andratx, Calvià, Esporles, Puigpunyent, etc. D'aquesta manera començaren a florir els hostals per a descans del bestiar, així com dels pobladors de les possessions, llocs i viles del Pariatge.

Creix un nucli format per pescadors, des de la mar a la carretera (avui carrer de sant Matgí), i per l'altra banda, gent de diferents oficis: ollers, comerciants, cordadors, etc, i sobretot hi havia tavernes i hostals. Ja al segle IV tenia una Confraria de Pescadors que era una prolongació de la d'Andratx, vila que era cap del Pariatge. S'Arraval creix i es crea un poble singular que no es considerava de Ciutat (encara avui no ho són), però es trobaven lluny d'Andratx per considerar-se andritxols. Això fa que es creï un poble amb un caràcter ben singular. Se senten cataliners i prou, si bé en el segle VI trobam, a la Universitat d'Andratx, en un Consell extraordinari, aquesta nota:

"Diu el de s'Arraval que l'aigua dels pous és molt dolenta i té por que no propagui la pesta." I una altra nota: "Aquest consell fa seva el que per tenyir les xarxes se construeixin calderes de ciment prop de la cova de s'Arraval". Podríem continuar descrivint moltes coses, ja que Santa Catalina té una història singular que no va lligada a cap dels pobles que l'enrevolten, ni Ciutat ni Andratx. Creix i crea riquesa per si mateixa, encara que són els d'Andratx els qui sempre recolzen s'Arraval, doncs, fins al 1813 —Llei de Mendizábal— s'Arraval de Santa Catalina formava part del Pariatge de Ponent. A partir d'aquesta data és Ciutat i res més, encara que, per moltes lleis que hi hagi, els cataliners se senten cataliners amb un gran sentit de patriotisme independent. Això és normal, ja que durant molts de segles ens han considerat de fora de Ciutat. Una cosa duu l'altra, el nostre arraval, per la seva història, és i seguirà ésser un món apart. Així fou, així és i així serà. Això no és una profecia, és un fet.

Durant la història contemporània, s'Arraval ha desenvolupat un creixement molt gros. Grans blocs de pisos s'han aixecat als trossos de terra de la part alta de Santa Catalina. Allò que queda, però, és el nostre sentit de poble, el nostre ideal de "ésser qui som".

Grans i preclars personatges apareixen a la nostra història i com que els volem recordar els hem donat els noms dels nostres carrers. Noms de cataliners que encara són a la memòria popular. Les Germanies, les lluites contra les injustícies de les altes esferes, això és sinònim de cataliner. Units sempre en les justes reivindicacions.

Es mereixen un record aquells que durant la República, durant la Dictadura, i avui durant la Democràcia, segueixen fent feina per aconseguir el millor per a s'Arraval. Cal dir que durant la Dictadura vàrem tenir un gran suport per part dels capellans de la parròquia de sant Matgí, així com els batles de barri

que es banyaven el cul en defensa de s'Arraval. Això féu que ens guanyàssim el mal nom de "barrio rojo e indomable".

L'associació de veïns va néixer a mitjans anys setanta, a l'ombra de la parròquia de sant Matgí, ja que qualsevol associació que no fos addicta al Moviment o a l'Església no podia existir. D'aquesta manera s'Arraval va formar una Associació de Veïns per defensar el veïnats amb unes altres sigles i de manera clandestina. Aquest fet anecdòtic demostra el nostre sentir i la nostra unió.

Com a final d'aquest article, recordem la frase que al seu dia va escriure monsenyor Palmer: "Cataliners, no vos deixeu enganyar: Siau qui sou." Una altra vegada un cataliner alçava la veu exigint els seus drets. **Pere Felip i Buades**, president d'honor i portaveu de l'Associació de Veïns de Santa Catalina

Teràpia preventiva

Hem arribat a una època en la qual les condicions de vida fan de s'home un blanc-diana fàcil de ferir per un bombardeig constant de demandes provinents des del medi que ell mateix ha construït.

Suposant una situació en la qual la supervivència està assegurada, avui en dia hem d'afegir a les dificultats que proporcionava la vida ara fa 30 anys, les lletres del cotxo, la gelera nova, la contaminació química i sonora, la major pressió laboral per produir més en menys temps i tot un extens ventall de necessitats, creades entre altres coses i fonamentalment per interessos materials o de poder.

Es sistema nerviós de s'home gaïrebé no ha tengut temps per evolucionar biològicament mentre que les condicions que l'afecten han canviat de forma impressionant. Degut precisament a aquestes noves condicions, han aparegut noves alteracions del sistema nerviós o bé algunes de les ja existents han vist augmentada en molt la seva presència entre la població. No obstant això, també hi ha hagut una evolució acadèmica i professional per combatre aquestes alteracions. Psicologia, medicina convencional i alternativa, teràpies de grup, acupuntura i una extensa llista de disciplines científiques o tradicionals orientades a aconseguir una millora en el benestar psicossomàtic i psicosocial de les persones, estan desenvolupant constantment noves tècniques o incrementant els seus esforços per aconseguir resultats més satisfactoris i arribar a quanta més gent possible. Dins aquest cabal d'esforços i fruit de l'experiència personal combinada amb una intensa recerca teòrica, puc presentar avui un programa de teràpia humanista preventiva no-convencional en dues modalitats (taller i paquets de sessions) destinat a proporcionar a qui vulgui prevenir-se de possibles trastorns o senzillament millorar la seva qualitat de vida, recursos i habilitats psicològiques per tal d'afrontar les dificultats que trobam quotidianament, intentant alhora aconseguir una experiència vital altament satisfactòria. Amb ajut d'algunes tècniques provinents del conductisme, aquest programa pretén assolir els objectius proposats mitjançant l'insistència en la capacitat d'autocontrol i autodeterminació, característiques pròpies de la voluntat personal que permetran a qui les sàpiga fer servir arribar a un estat d'equilibri i harmonia psicossomàtica ideal per a sentir-se bé amb un mateix. Cultura, art, ciència i filosofia intentaran ésser aprofitades com a fonts d'estimulació primordial.

Desitjant a tothom una feliç estança en aquest món dels mortals es despedeix fins a una nova oportunitat aquell qui es considera servidor de vostès. **Joan Adrover i Duran**, si desitjau més informació, podeu telefonar an es 550775.

Branca

La unitat

Tomeu Martí i Florit

La passada Diada de Mallorca venia configurada per la reclamació i el recordatori que les terres catalanes, de Salses a Guardamar i de Fraga fins a Maó són històricament una unitat nacional, amb una personalitat comuna i diferenciada de la resta de nacions del món. El lema triat pels organitzadors i convocants de la manifestació era "contra les agressions, unitat nacional". Molt encertat. Totes les agressions que pateix el poble català, com a nació oprimida que és, van encaminades a dividir el nostre teixit social (el "divideix i venceràs" que tan clar han tengut sempre els nostres enemics). O hi ha qualcú que encara creu que fenòmens com el blaverisme, gonellisme i demés són "naturals"? Al meu entendre és evident que responen a la planificació i a l'estratègia dels estats espanyol i francès que, per cert, mantenen esquarterada (més divisió) la nació catalana.

Vos heu demanat mai per què sempre que es parla de Països Catalans, sempre que es parla d'independència, la resposta automàtica dels espanyols (dels espanyols mentals) és que "catalans" i valencians no podrien formar mai una nació junts. Gran contradicció: la formen des de sempre i conviuen dins la "nació espanyola", amb les lògiques rivalitats regionals, que no passen d'això: simples rivalitats regionals.

Aquest passat desembre ha tengut lloc una iniciativa, sorgida de joves mallorquins, que m'atreveix a titllar d'històrica: la Trobada d'Entitats Juvenils dels Països Catalans o Trobada de Binicanel·la. Una cinquantena de representants d'entitats cíviques, culturals, religioses, ecologistes, d'estudiants, excursionistes, etc, varen discutir i varen arribar a acords concrets per tal d'augmentar les relacions i accions i campanyes conjuntes a realitzar. La Trobada de Binicanel·la va resultar un èxit i un precedent importantíssim, que ben segur tindrà continuïtat.

Anam bé, cal seguir treballant amb propostes concretes i cal seguir reivindicant i reafirmant-nos en un tema que semblen tenir molt més clar els espanyols i francesos que no nosaltres mateixos: les terres catalanes són una nació.

I, en aquesta línia de reivindicació, em sembla molt bé la proposta: contra les agressions espanyolistes hem de respondre amb unitat, la unitat nacional de la Nació Catalana.

Panorama humà

DOSSIER

EUROPA DE LES NACIONS

INTRODUCCIÓ AL CAUCAS,
CRUÏLLA I VESPER DE POBLES

AURELI ARGEMÍ

El Caucas "és un món que es coneix ben poc i encara es coneixen menys les seves aspiracions geopolítiques. I no penso en ningú en concret. És una constatació de caràcter general" ("El Temps", 20-6-94, p. 42). Aquestes paraules d'Eduard Xevardnadze, l'actual president de Geòrgia i un dels pioners de la "perestroika" quan era Ministre d'Afers Estrangers de l'URSS, són reveladores. La seva és una afirmació referida a tants i tants anys de desinformació del que realment passava a l'interior de l'URSS i de la complexitat del món humà, gairebé impenetrable, que caracteritza el Caucas.

En efecte, només cal donar una ràpida ullada sobre el mapa d'Europa per adonar-nos-en: el Caucas, una mena d'entrepà entre la Mar Negra, a l'oest, i la Mar Càspia, a l'est, des del punt de vista humà és com un trencaclosques de pobles i de minories. La situació geogràfica i l'estructura del territori ho afavoreix: el Caucas és un territori de 450.000 km² (gairebé com la península ibèrica), essencialment muntanyós -amb profundes valls difícilment comunicables entre elles, a causa de les altíssimes serralades (amb pics que superen els 5.000 metres, fins arribar al més alt, l'Elbrus, de 5.642)-, de 1.250 kms. de llargària -en què, convencionalment, la divisòria d'aigües marca, segons alguns geògrafs, la separació d'Europa i Àsia-, amb sòls fèrtils, recursos naturals en abundància, però sovint mal repartits...

Tot aquest conjunt heterogeni posseeix els atractius suficients perquè persones i pobles, des de diversos indrets, hagin anat al Caucas per habitar-hi i, sovint, també per confrontar-se. De fet, al Caucas la presència humana, vitalitzada al llarg dels segles per moviments d'idees i creences no coincidents, és de les més antigues que es coneixen. Molts dels símbols o mites religiosos ancestrals, provinents de distintes tradicions, s'hi refereixen. Per exemple, els mites de Jàson (promotor de l'expedició dels argonautes) i de Prometeu s'hi relacionen, així com alguns símbols bíblics (allí es trobaria l'Edén i les restes de l'Arca de Noé).

El pluralisme cultural i lingüístic, i lògicament de pobles, que el Caucas presenta, ha fet que la zona hagi estat definida, entre altres trets, com la "muntanya de les llengües" en ser tants els idiomes que s'hi han parlat i s'hi parlen, o com "la muntanya de les cent nacions". Aquestes llengües i nacions s'han desenvolupat en les innombrables valls que tallen el massís del Caucas i que han servit d'eixopluc a pobles d'origens diversos, escapats molts d'ells de les grans onades de pobles asiàtics errants dirigides vers la conquesta del continent europeu, a través de l'estepa russa.

En general, els pobles del Caucas han anat sofrint, gairebé d'una forma periòdica, una sèrie d'invasions d'altres pobles que han portat, moltes vegades, a un cert mestissatge. Una de les invasions més significatives, en tant que portadora de la voluntat imperialista d'annexió del conjunt, tingué lloc durant el s. XVIII i començaments del s. XIX. Fou la invasió russa,

Situació del Caucas.

sostinguda per les ànsies imperials dels tsars i, ja en ple s. XXè, per la pràctica centralitzadora del règim comunista.

La pressió dels invasors provocà dos corrents migratoris importants, amb efectes que encara avui perduren: els pobles que havien estat convertits a l'islam, ubicats més aviat al nord del Caucas, emigraren cap a Turquia, mentre els cristians, preferentment els armenis, que vivien a aquest últim país van adreçar-se, sobretot, cap al que serien les Repúbliques d'Armènia, Geòrgia i Azerbaidjan. A les grans ciutats com Tbilisi (l'actual capital de Geòrgia) i Baku (l'actual capital d'Azerbaidjan) s'instal·laren armenis artesans i burgesos, que s'integraren bé al país d'acolliment, mentre els armenis pastors o agricultors preferiren anar-se'n cap a regions muntanyoses menys poblades (a Lori, a cavall de la frontera armènia-georgiana, i a Karabag, dins l'actual República d'Azerbaidjan), on la integració esdevingué més difícil.

***

És pràcticament impossible, en unes poques pàgines, fer una semblança de cada un dels pobles que habiten al Caucas. Per això, advertixo el lector que l'única pretensió d'aquest dossier és presentar, gairebé en forma d'introducció, els principals pobles del Caucas i la seva situació actual, a fi que quan algun d'ells aparegui com a notícia als mitjans de comunicació que llegim, veiem o escoltem més freqüentment, sigui menys difícil identificar-los i comprendre'ls. En general, la història de cada un dels pobles del Caucas és complexa -d'aquí que la síntesi hagi de convertir-se més aviat en una aproximació- i la seva situació política no correspon sovint a la realitat del que podríem explicar com la identitat de cada poble (molts d'ells es troben dividits per Estats o altres estructures i no existeixen oficialment com a tals. Aquest fet complica encara més les coses a l'hora de presentar, resumidament, els pobles del Caucas).

Recordat això, subratllo que per a la confecció d'aquest dossier m'he adaptat a l'esquema convencional que defineix la part diguem-ne més europea del Caucas com "Ciscaucas" i la part diguem-ne més asiàtica com a "Transcaucas", encara que culturalment no hi hagi sempre aquesta correspondència. He d'advertir que la divisió territorial/nacional de cada un dels pobles a què em referiré no sempre s'adiu al que se li designa oficialment. En aquest punt segueixo l'orientació raonada que dóna Sergi Salvi en el seu llibre "La disunione soviética" (Firenze 1990).

Les nacions del Ciscaucas

Calmúquia.

A l'extrem nord, tocant a l'estepa situada entre els rius Don i Volga, i amb més precisió, a la meitat nord-oriental de la República Autònoma de Daguestan, dins la Federació Russa, tocant la Mar Càspia, es troba **Calmúquia** o Kumykstan. És un territori de 25.300 km² on viuen uns 300.000 habitants, dels quals el 92% són calmucs. Parlen una llengua derivada del turc o, millor dit, la seva llengua -el calmuc- pertany al grup sud-occidental de la família altaica turca, i majoritàriament són de religió musulmana.

Els calmucs com a poble arrelat en un territori concret -abans eren nòmades- provenen de la fusió, al s. VIè, dels primitius lesguians amb altres pobles de llengua turca i de la

barreja, durant el s. Xè, amb els kipcakis, futurs conqueridors de Rússia. Es constitueixen poble distint el mateix s. Xè, quan cau el regne dels hazars (poble també de llengua turca) de qui depenen aquell moment. Més tard, quan ja comencen a convertir-se a l'islam, integren parts d'altres pobles veïns i dels mateixos hazars. Durant l'Edat Mitjana s'expandeixen pel Caucas septentrional i vora la Mar Càspia i formen un Estat (s. XVè). En ple s. XVIè l'Estat calmuc entra dins l'òrbita de l'imperi otomà, dos segles més tard dins del de Rússia. Amb tot, juntament amb els lesguians i els txetxenis-inguscians es revelen contra l'ocupació russa i fins al 1859 lluiten, inútilment, per alliberar-se'n. El 1859 l'imperi tsarista instal·la a calmúquia una autoritat militar. Malgrat tot, després d'aquesta última data, continuen els moviments de reivindicació nacional que, sobretot des que fracassen els intents separatistes del 1917, es van concretant, sobretot, en els aspectes lingüístics i culturals.

***

Circàssia.

Adossats als cotrafors del nord del Gran Caucas i mirant cap a la Mar Negra, hi ha **Circàssia** o Adygeny. Ocupa un territori -que no porta oficialment aquest nom- avui dividit entre la Regió Autònoma d'Adiguèsia, la Regió Autònoma dels circassians o txerkessians i la República Autònoma de Cabarda-Balcària, zones totes elles que pertanyen administrativament a la Federació Russa. Els habitants d'aquestes zones -que ocupen 21.675 km²- sumen unes 1.500.000 persones de les quals un 38% són pròpiament circassians.

Els circassians o, com són anomenats pels russos txerkessians, de religió musulmana i descendents de les antigues poblacions del Caucas nordoccidental, es caracteritzen per l'ús d'una llengua autòctona, el circassi, de la família ibero-caucasiana. Fins fa una mica més d'un segle es mantien com a col·lectiu força compacte. Però, a causa de les invasions turques del 1864-1865, una bona part va haver de dispersar-se.

Hores d'ara els circassians formen encara tres grups: els qui estan integrats a la Regió Autònoma dels Karatxais-Txerkessians, (uns 100.000 habitants en un conjunt que passa dels 400.000); els qui es troben dins la veïna, per la banda oriental, República Autònoma de Cabarda-Balcària, que depèn també de la Federació Russa, coneguts amb el nom de cabardes (uns 347.000 habitants, d'un conjunt de 760.000) i els qui viuen a la Regió Autònoma d'Adiguèsia, igualment dins la Federació Russa, a la banda occidental de la Regió Autònoma dels Karatxais-Txerkessians (110.000 habitants, sobre 423.000).

El moviment de reivindicació nacional, molt centrat en la reunificació de Circàssia, es manifestava el 1990 tot proclamant, d'una manera molt formal i platònica encara i, per tant, sense cap repercussió

pràctica, la independència del país, per més que tan sols un terç de la població que viu al territori reivindicat sigui circassià.

***

Karatxiaia.

En el context mateix dels circassians, en part dintre de les esmentades República Autònoma dels circassians i en part dintre de la República Autònoma de Cabarda-Balcària, es troba el poble de **Karatxiaia** o Karacaystan, dit també de Balcària, especialment a l'est del país. Karatxiaia ocupa dos territoris contigus de 12.000 km², caracteritzats per les altes muntanyes que els circumden -vora l'Elbrus, amb un cim de 5.642 mtes.-. Els Karatxiaies, el nombre dels quals no arriba als 300.000, són reconeguts com a nacionalitat distinta des de la Revolució de 1917, si bé amb els dos noms citats (Karatxiaies i Balcarians), com si es tractés de dues nacionalitats diverses que tenen, però, una mateixa llengua, el Karatxiaia (del grup sud-occidental de la família turca altaica).

Originàriament aquest poble es confonia amb els kipcakis turcs o cumans, però va començar a prendre personalitat pròpia quan va ser empès vers les muntanyes pels circassians, entre altres. Foren els circassians que li donaren la religió islàmica mentre la seva llengua es mantenia. Semblantment als circassians, van caure sota el domini rus després de les invasions turques del 1864-1865. Amb l'ajuda dels invasors alemanys, intentaren desfer-se dels russos durant la Segona Guerra Mundial, però una vegada van perdre l'aliat Hitler

DOSSIER

EUROPA DE LES NACIONS

foren durament represaliats per Stalin. Molts karatxiaies moriren a l'exili. La seva situació començà a normalitzar-se a partir del 1957.

***

Ossètia o Iron està avui arbitràriament dividida en dues regions administratives: la República Autònoma d'Ossètia del Nord (dintre de la Federació Russa), de 8.000 km², i la Regió Autònoma d'Ossètia del

Ossètia.

Sud (dintre de Geòrgia), de 3.900 km². Els ossetes, majoritàriament de religió musulmana i minoritàriament cristiana, són uns 550.000, dintre d'un conjunt d'uns 734.000 habitants. Parlen l'osseta, una llengua del grup oriental iranià de la família indoeuropea.

Descendents de les poblacions iranians orientals, que s'estigueren a l'actual territori dels ossetes almenys dos segles (del s. VI al s. IV abans de Crist), i dels alans, els ossetes es féren notar com a poble distint quan, durant el s. II, atacaren, amb les seves pròpies forces, els georgians i s'aliaren amb aquests, contra els perses, tot seguit. Conservaren la seva independència fins al s. XIII; fins al moment que circassians, cabardians i georgians s'empararen del territori, fet culminat entre els segles XVI i XVII. És aleshores també que una part dels ossetes es convertí a l'islam i l'altra, la que es trobava sota els georgians, al cristianisme.

A finals del s. XVIII Ossètia és sotmesa als russos i esdevé una província de l'imperi tsarista el 1864. Després de la Revolució de 1917 la nacionalitat dels ossetes és reconeguda i el 1922 Ossètia és transformada, arbitràriament, en dues regions.

Aquests últims anys els ossetes han fet parlar molt d'ells per les seves lluites, no exemptes de manipulació externa, a favor de la reunificació nacional, en clau pro-russa i anti-georgiana (en estar Ossètia del Sud sota el domini de Geòrgia).

A l'Ossètia del Nord es manté una situació conflictiva amb els veïns inguxesians, a causa dels atacs del ossetes als residents inguxesians al seu país. Això permet els russos de justificar una seva presència armada per "posar pau", si bé, en realitat, aquesta presència és viscuda per molts ossetes com una clara ocupació, més que no pas com una mostra d'ajuda desinteressada.

***

Txetxènia.

Txetxènia o Nohcy, més coneguda amb el nom oficial de Txetxènia-Inguxèsia, nom de la República Autònoma de la Federació Russa que li correspon, ocupa 19.000 km², té 1.277.000 habitants, dels quals el 67% són txetxenis-inguxesians. Aquests parlen el nah, llengua de la família caucàsica nord-oriental, i són majoritàriament de religió musulmana, des del segle XVIII, és a dir des del moment que començaren a sofrir les pressions annexionistes russes, culminades un segle més tard, i reberen ajudes de Turquia (islàmica).

L'annexió russa fou molt mal viscuda pels txetxenis-inguxesians; tant que quan els alemanys invadiren, anys més tard, el 1941, el territori es proclamaren "alliberats". Una actitud que, una vegada acabada la Segona Guerra Mundial, amb el triomf dels aliats, entre els quals els russos, els txetxenis-inguxesians van haver de pagar amb l'exili col·lectiu forçós, decretat per Stalin, vers el centre de l'Àsia soviètica i la Sibèria. No serà fins el 1957, després de la mort de Stalin, que els txetxenis-inguxesians podran retornar, a comptagotes, a casa seva.

Actualment els txetxenis-inguxesians són una de les forces dominants del nacionalisme nord-caucàsic i un dels puntals de la Confederació dels Pobles del Caucas, sobre la qual parlaré més endavant. Només recordo aquí que Txetxènia-Inguxèsia, gran productor de petroli, és l'única República de la Federació Russa que s'ha resistit a signar el Tractat d'Unió proposat pel President rus Boris Ieltsin. D'altra banda, a l'interior del país últimament han proliferat, amb una rapidesa extraordinària, les mesquites i els centres de formació islàmica, que són a la vegada símptomes de represa religiosa i de reforçament de la identitat nacional.

***

Lèsquia.

Lèsquia o Lezgicy és un territori nacional de 25.000 km² que ocupa la meitat sud-occidental —la part més muntanyosa— de la República Autònoma del Daguestan de la Federació Russa i una petita zona de la República d'Azerbaidjan. Té

1.450.000 habitants (el Daguestan en conjunt compta amb 1.753.000) dels quals el 90% són lèsquians (comunitat nacional originàriament formada d'avars, dargües i laquis, a més dels lèsquians pròpiament dits). Parlen el lesgo o kúri, de la família lingüística nord-oriental caucàsica, i són musulmans en general.

Lèsquia havia estat una de les colònies extremes de l'imperi romà, passà en mans dels perses el segle IV, fou conquerida pels àrabs al segle VIII i ocupada progressivament pels turcs des del segle X. Tot el territori formà part de l'imperi otomà al segle XV. Vers la fi, però, d'aquest mateix segle els russos i els perses es disputaren amb els turcs el territori. Foren els russos els qui, des de finals del segle XVIII, se l'anaren annexionant. Amb tot, els moviments de resistència aconseguiren que la presència russa fos sovint foragitada, a benefici de la influència persa o turca. El 1920 l'exèrcit de l'URSS s'emparà definitivament de Lèsquia i des d'aleshores ha estat administrada per les autoritats russes.

Una de les característiques actuals més notables de Lèsquia és la seva determinació de diferenciar-se dels russos, a través sobretot de la confessió religiosa. Això explica l'interès creixent de produir símbols externs de pertinença a l'islamisme.

Ahora les autoritats del país intenten incrementar el sentiment d'unitat interna, davant el pluralisme cultural que caracteritza una població molt mal intercomunicada a causa d'una orografia difícil i massa accidentada.

Les nacions del Transcaucas

Geòrgia.

Geòrgia o Sakartvelo és una República avui independent. Té 69.700 km² dels quals 57.200 pertanyen pròpiament a Geòrgia (hi ha dintre de la República altres realitats nacionals). Els habitants de la República són 5.449.000, mentre els de nacionalitat georgiana sumen 4.600.000. Els georgians, de majoria cristiana (membres d'una Església nacional autòctona), parlen una llengua pròpia —el georgià— que pertany al grup meridional de la família caucàsica.

Els georgians són el resultat de la fusió de poblacions autòctones del Caucas meridional, fusió que s'ha convertit en la causa i l'efecte de la pròpia identitat nacional. La primera organització de tipus estatal dels georgians data del s. IV abans de Crist. És aleshores una organització vertebrada en dos regnes: l'Ibèria (caucàsica) o Geòrgia oriental i la Colxida o Geòrgia occidental. Ambdós regnes entren a formar part de l'imperi romà el 65 abans de Crist. Durant el s. IV, Geòrgia torna a dividir-se en dues parts, l'occidental, que depèn de Bizanci, i l'oriental, que s'ha de sotmetre a Pèrsia. La conversió al cristianisme, que data d'aquesta

mateixa època, manté la unitat, reforçada en certs aspectes quan un segle més tard l'Església georgiana es declara independent i el segle VII serveix de baluard contra els invasors islàmics àrabs. En ple s. X la banda oriental de Geòrgia s'independentitza políticament i un segle més tard la independència abasta tot el país. Geòrgia esdevé aleshores un gran focus comercial i un gran productor cultural (la llengua georgiana, dotada d'un propi alfabet es consolida i serveix de base d'una important literatura). Després d'un període de decadència, sota l'ocupació dels tàtars (s. XIII-XIV), Geòrgia retroba la independència (1413) i amb ella viu un renaixement econòmic i cultural, malgrat que aviat resti tallada d'occident, després de la caiguda de Constantinoble (1452) i visqui de prop les lluites entre els imperis otomà i persa per estendre els respectius dominis. La situació de Geòrgia és manté més o menys estable, sovint gràcies a la protecció rebuda dels russos, fins que a les acaballes del s. XVIII la part oriental és presa pels perses i bona part de l'occidental queda sotmesa als turcs. La intervenció russa del 1801 permet als georgians de deslliurar-se dels ocupants estrangers, però Geòrgia passa a dependre cada vegada més de la sobirania russa. El s. XIX significa per Geòrgia un temps de revolució industrial que alimentará, en primer lloc, els moviments d'emancipació social i, més tard, nacional. Des de començament del nostre segle, Geòrgia viu intensament, en trobar-se al mig, els avatars que marquen la posta de l'imperi otomà i l'aurora de la revolució russa, però intenta seguir la pròpia via. Pel seu compte, el 25 de maig de 1918 proclama la recuperació de la seva independència, juntament amb Armènia i Azerbaidjan, amb qui havia format una coalició un any abans. Però Geòrgia ha de pagar cara la seva amistat amb els alemanys, els grans perdedors de la Primera Guerra Mundial: després de ser ocupada pels anglesos ho serà per l'Exèrcit Roig "defensor de les reivindicacions obreres" molt reals dins d'aquest país. A causa d'aquesta ocupació sobretot, el 25 de febrer de 1921 Geòrgia es transforma en una República Soviètica. No obstant això i malgrat que un georgià, Stalin, s'empara del poder soviètic central i sap reprimir com ningú els seus propis compatriotes, Geòrgia no es conformarà mai de la situació de dependència en què es troba. D'aquí que sabrà fer front a les successives repressions —en especial quan molts georgians seran exiliats per la seva presumpta col·laboració amb els alemanys

durant la Segona Guerra Mundial— i sabrà aprofitar-se de qualsevol ocasió per reafirmar la pròpia llengua i cultura i, en definitiva, la pròpia identitat nacional. Davant d'aquestes circumstàncies, no és estrany que un dels primers grans problemes de caràcter nacional —juntament amb els corresponents a les Repúbliques bàltiques— que va tenir Gorbatxov, amb l'aplicació de la seva "perestroika", portés el nom de Geòrgia. En efecte, el 23 de setembre de 1988 la capital del país, Tbilisi, es commou a la vista d'una imponent manifestació que recorre els seus carrers

per reclamar la plena sobirania dels georgians sobre la pròpia nació. Una manifestació semblant es repetí el 25 de febrer de 1989, com a resposta a la negativa de Moscou de discutir sobre la independència de Geòrgia. El 9 de març de 1990 el soviètic suprem de Geòrgia aprova una resolució a favor de la recuperació de la sobirania i automàticament reprova el Tractat d'Unió amb les altres repúbliques soviètiques signat el 1922. El nou parlament georgià, sorgit de les eleccions del 28 d'octubre de 1990, declara que no acceptarà mai un nou Tractat d'Unió amb l'URSS o amb el que d'aquesta pugui restar.

D'ençà de la seva independència, Geòrgia no ha pogut encara arribar a forjar-se una situació política estable. El seu primer President, Zviad Gamsakhúrdia, queia víctima del seu autoritarisme, però abans i després del seu derrocamment, es feia centre de polèmiques degenerades en guerra civil. Segons l'actual Cap d'Estat de Geòrgia, Eduard Xevardnadze, la independència del seu país, conduïda pel seu predecessor, va ser feta "sense cap projecte, sense la més mínima idea del que era l'estat. Les seves concepcions de sobirania i de democràcia eren molt primitives, si és que en tenia. Avui, el país paga molt car aquesta malaltia infantil de l'eixida del comunisme" (v. "El Temps", a.c., p. 40). Una de les conseqüències d'aquesta precipitació és el desmantellament de les organitzacions culturals i socials, que havien preparat el canvi; però, sobretot, el desenfocament en les temptatives de trobar solucions raonables als problemes interns de caràcter nacional de Geòrgia.

Durant els últims anys hi ha hagut alguns enfrontaments amb els lazès i kurds, que viuen a la República Autònoma d'Adjària, enfrontaments de poca transcendència potser perquè els membres d'aquests pobles són molt minoritaris dins de Geòrgia (en bona part a causa de la deportació que sofríren el 1945). En canvi, hi ha hagut lluites, fins i tot armades, entre els representants del govern georgià i les organitzacions separatistes abcàsies. Respecte a aquests últims, Xevardnadze veu difícil la solució d'un contenciós que va més enllà de problemes nacionals, en afectar també l'esfera íntima religiosa (en ser els abcasis musulmans i els georgians de confessió cristiana). La millor solució, segons Xevardnadze, seria l'actuació de les "forces d'interposició" de la CEI, per evitar la guerra declarada "en terres georgianes" indiscutibles. I, alhora, concedir als abcasis, així com a l'altra nacionalitat no georgiana, els ossetes, "un estatut d'autonomia al nivell dels estàndards internacionals més elevats" (v. "El Temps", a.c., p. 40-42). De fet, hi ha negociacions entre les parts implicades, sota el patrocini del ministeri rus de defensa; patrocini no sempre ben vist ja que no manquen proves per pensar que Rússia voldria d'alguna manera recuperar poder en aquesta zona. De moment, però, les posicions són irreductibles entre els georgians i els abcasis: les autoritats georgianes els prometen plena autonomia mentre els representants de les institucions abcàsies volen clarament la plena sobirania.

***

Abcàsia.

Abcàsia —escrit per altres Abkhàzia— o Apsny es troba dins Geòrgia (amb un estatut de República Autònoma), ocupa 8.600 km² i té 540.000 habitants, dels quals fins a les vigílies de la guerra contra els georgians (1992) només un 17%, o sigui uns 90.000, eren abcasians (mentre el grup més nombros, que representava el 44%, era el georgià). Avui sembla que les proporcions hagin canviat substancialment. Hom parla d'una majoria abcasiana, davant el fet que més de 350.000 georgians residents a Abcàsia n'hagin estat expulsats. Els abcasians parlen l'abcàsia, llengua de la família caucàsica del grup nord-occidental. Majoritàriament són musulmans.

Afins als ja citats circassians, els abcasians són, com aquells, originaris de la població autòctona del Caucas septentrional. Des del s. VIII es constitueixen en un poble distint, si bé agermanat amb el poble georgià, i gaudeixen d'un propi Estat fins al s. X. A partir d'aquest moment esdevé tributari de Geòrgia, tot mantenint, però, la pròpia autonomia. Durant el s. XIII, Abcàsia recupera la independència, sota la direcció d'una dinastia abcasiana-georgiana, i amb la independència va esdevenint una important potència a la regió. Perd la seva sobirania quan s'ha de sotmetre al vassallatge de l'imperi otomà durant el s. XV. Conserva una autonomia, però la seva dependència d'aquest imperi és tan intensa que, dos segles més tard, gairebé tota la població abcasiana es converteix a la religió dominant a Turquia, l'islam. El 1810 Abcàsia passa a mans russes, sense perdre l'autonomia. Tot i així, els russos van buidant de contingut l'autonomia i els abcasians es veuen obligats a emigrar vers Turquia. Formalment l'autonomia no serà abolida fins el 1864, quan triomfa el centralisme panrus preconcititzat pels tsars. Aleshores es dona una nova emigració d'abcasians, descontents de l'annexió a Rússia, cap a Turquia; en dues tongades (l'última el 1874). Els llocs buits deixats pels abcasians són ocupats per georgians i russos, mentre els qui resten es mobilitzen per reivindicar sobretot els seus drets culturals i lingüístics. Després de la Revolució russa del 1917, els seus drets nacionals són mínimament reconeguts i Abcàsia obté, en principi, l'estatut de República federada (aleshores la població abcasiana resident a la seva terra d'origen representava només el 20%). En la pràctica Abcàsia esdevé una República Autònoma en el marc de la República de Geòrgia (el georgians sumen un 45% de la població).

La política de clara absorció que els georgians exerceixen envers els abcasians fa que, entre aquests neixi un moviment favorable a la recerca d'una protecció russa. La

DOSSIER

protecció s'hauria de traduir per alguns fins i tot en una integració d'Abcàsia dins de Rússia. Però el moviment d'aproximació a Rússia, a l'hora de la "perestroika" es transformarà en una reivindicació favorable a la constitució d'una República independent, aliada amb Rússia i separada del tot de Geòrgia.

Davant d'aquests plantejaments, els georgians racionen amb contundència i demanen, pels carrers, que Abcàsia sigui completament integrada a Geòrgia i perdi, per tant, el seu mateix estatut d'autonomia. Com a resposta, el sòviet suprem d'Abcàsia declara, el 26 d'agost de 1990, la independència del país. Es tracta, amb tot, d'una declaració formal, de seguida contestada pel govern georgià i, de moment, mantinguda com a lletra morta. Tanmateix, la declaració és el detonant d'una sèrie d'enfrontaments armats que, a partir del 1992, han comportat milers de morts i exilis forçats, sense que l'horitzó de la pau no s'aclareixi, per ara, gaire. Rússia aprofita la situació per reforçar la seva presència militar, més aviat acostada als abcasians i amenaçadora pels georgians.

Vladislav Ardzinba, President d'Abcàsia, declarava a finals de 1993 ("El País", 1-10-1993) que el seu país és sobirà, com bé reconeix la pròpia Constitució, i és a partir d'aquesta sobirania que cal restablir la pau i fomentar la cooperació amb els pobles veïns. "Abcàsia té prou recursos per poder viure d'ells i per poder intercanviar-los per subvenir les nostres necessitats. Abcàsia no necessita cap tutela".

Tot i així, el conflicte georgià-abcàsia continua i no sembla pròxima la solució.

***

Armènia.

Les fronteres d'Armènia o Hayasdan han variat força en el transcurs dels segles. Avui la República independent d'Armènia ocupa 34.200 km² (als quals s'haurien d'unir els 4.400 km² de l'actual regió autònoma de l'Alt Karabag, inserida en la República d'Azerbaidjan, si bé habitada en quasi un 80% per armenis. (No esmento aquí l'antiga Gran Armènia que, en bona part, es trobava dins l'Estat turc). La població d'Armènia és de 3.459.000 h., dels quals el 89% són armenis, mentre els habitants armenis de l'Alt Karabag sumen 281.000. (Els armenis que viuen a la diàspora són al voltant d'uns 2.000.000). La llengua armènia (llengua de la família indoeuropea) està molt lligada a l'expressió religiosa; aquesta és cristiana amb una Església pròpia, autocèfala.

La història d'Armènia és antiquíssima: vers els s. VIII i VII abans de Crist, va formar-se entre el llac Van i la Mar Negra un espai humà, molt més extens que l'actual Armènia, on conflüen poblacions indoeuropees, d'origen lingüístic

EUROPA DE LES NACIONS

caucàsic, iranià i semita. Aquest espai, que n'anomenaria la Gran Armènia, fou conquerit per Alexandre Magne (s. IV a.C.), passà després a mans dels medes i els perses, abans d'esdevenir una realitat embrionària nacional, i finalment va ser ocupat pels romans. Amb la caiguda de l'imperi romà, una part d'Armènia quedà de nou dominada pels perses, mentre una altra part s'integrava a l'imperi de Bizanci. Fou aquesta última la que es convertí massivament al cristianisme, si bé d'una manera distant respecte a les Esglésies catòlica i ortodoxa (ben aviat es constituïria en Església autocèfala).

Tot i que amb aquesta divisió Armènia quedava afeblida, la seva personalitat nacional era ja prou forta, durant els s. VII i VIII, per poder resistir bé els invasors àrabs. Tant era així que les màximes autoritats de la zona es veieren obligades a reconèixer la plena independència d'Armènia ja al s. IX. Amb tot, des del s. XI fins al s. XVII, Armènia hagué de sotmetre's primer als turcs i després, successivament, als tàtars, als àrabs i de nou als tàtars, perses i turcs... Aquest va-i-bé de poders, que a la llarga aniria retallant el territori armeni, portaria a una inestabilitat social; aquesta facilitaria l'aparició d'un fenomen, perpetuat al llarg dels segles, molt semblant al que es produí entre els jueus: la diàspora.

A la primera meitat del s. XVIII una part d'Armènia passa a dependre de Rússia i l'altra, encara que reconeguda com a territori nacional armeni, ha de supeditar-se als turcs pròpiament dits i als àzeris, a més d'englobar un sector del poble kurd. El 1860 explota la resistència armena, covada durant anys, contra l'ocupació turca i el 1878 els armenis se senten vexats, especialment en relació als suposadament mediadors russos, en no ser escoltats pel Congrés de Berlín que reconeix la independència de diferents països sotmesos a Turquia. Tanmateix la resistència anti-turca creix mentre els turcs porten endavant una ofensiva contra els armenis que culmina amb un primer extermini el 1894 (entre aquest any i el 1896 són assassinats més de 100.000 armenis). Gràcies, però, a la intervenció d'alguns governs el genocidi queda momentàniament suspès. Es reprèn, amb més ferotgia, el 1906, sota la instigació de l'organització "Joves Turcs" que no accepta la presència, dintre del territori estatal turc, d'altres nacionalitats fora de la turca. Mentre Turquia va perdent les seves colònies europees, els armenis cerquen, per la via diplomàtica, suports externs per aconseguir almenys un sistema autònom que els protegeixi de les onades repressives. Els "Joves Turcs" troben la seva gran ocasió quan, arrel de la participació de Turquia en la Segona Guerra Mundial, al costat d'Alemanya, obliguen els armenis a anar a primera fila, destrueixen les seves ciutats i practiquen un genocidi que, durant el 1915, té les característiques de "solució final" (1.500.000 armenis morts violentment). La matança no arriba a convertir-se en extermini complet gràcies a la intervenció de forces exteriors, especialment dels russos que conquereixen i ocupen bona part de l'Armènia "turca". D'alguna ma-

nera els russos protegeixen els armenis; però, a causa de la Revolució russa del 1917, aquesta protecció va perdent força. Més encara, la zona caucàsica es converteix en un vesper, en una lluita, per diverses raons, entre georgians i armenis i entre aquestes i àzeris —poble d'arrel turca—. Per la seva banda, els turcs s'aprofiten de la debilitat russa per continuar fustigant els armenis. No obstant això, Armènia (la part que es troba dins de Rússia) es proclama independent en acabar-se la Primera Guerra Mundial (1918) i el 1919 gairebé tota la Gran Armènia s'erigeix en sobirana. Amb el Tractat de Sèvres de 1920 la independència d'Armènia és reconeguda oficialment. Una independència que dura, però, ben poc: el 1921 Turquia, en procés de reconstrucció sota la guia de Kemal Atatürk, comença a reconquerir la zona armena de "Turquia", que perd immediatament els habitants armenis que encara hi restaven, quan els russos constitueixen una República Soviètica armena en la part tradicionalment lligada a Rússia. La divisió d'Armènia ve consagrada amb el Tractat de Kars (1922), i el domini de Turquia sobre l'antiga Armènia és admès internacionalment gràcies al Tractat de Lausana (1923), en un context de represa de les bones relacions entre Turquia i Rússia. Una prova de les bones relacions és que una zona majoritàriament armena, com és l'Alt Karabag, pertanyent a l'antiga Gran Armènia, però ara situada a l'Azerbaidjan es manté dins d'aquest país d'origen turc, com a do que Stalin fa als nous amics dels russos. Igualment els armenis es veuen obligats a admetre al seu si la República Autònoma de Nakhitchevan poblada sobretot per àzeris i administrada per Azerbaidjan.

Durant els anys de dependència d'Armènia respecte a l'URSS són bastant freqüents les "revoltés" contra el poder soviètic i les manifestacions favorables a la reconstrucció de tot el territori nacional. Quan la "perestroika" de Gorbtxov comença a fer camí, els armenis fan sentir amb força la seva veu reivindicativa a favor de més sobirania i de la reintegració de l'Alt Karabag a Armènia. L'11 de febrer de 1988 els armenis de l'Alt Karabag surten al carrer per manifestar la seva total conformitat amb els armenis que viuen a la República d'aquest nom. El 22 del mateix mes, 300.000 armenis residents a la República d'Armènia surten igualment al carrer per solidaritzar-se amb els seus germans de l'"altra banda de la frontera". Les manifestacions es repeteixen els dies següents amb un sempre major nombre de participants. Aquestes mostres de confraternitat reben una resposta d'especial violència per part d'àzeris intransigents: el dia 28 assassinaren una xifra indeterminada d'armenis (es parla d'un centenar). Explota un conflicte que s'estén a totes les ciutats àzeris on viuen armenis i s'agreujà amb l'arribada de les tropes russes als llocs dels enfrontaments.

El contenciós resta obert i no troba cap via de solució, ni amb la proclamació de la independència de les Repúbliques d'Armènia i d'Azerbaidjan (1991). Amb tot, els armenis, que els últims temps han aconseguit dominar pràcticament l'Alt Karabag i les zones limitrofes,

están disposats a retornar tals zones als àzeris si aquests es comprometen a respectar la plena sobirania armena sobre l'esmentat territori. Hores d'ara les negociacions en aquest sentit, amb moltes dificultats, avancen. Però, per si encara mancaven complicacions, els interlocutors àzeris no sempre estan disponibles: sigui perquè no volen admetre, davant l'opinió pública d'Azerbaidjan, la derrota política que suposa haver hagut d'arribar a negociar amb els enemics des d'una posició de feblesa, sigui perquè la guerra amb Armènia provoca constants crisis i canvis de líders a la cúpula dels qui els toca negociar.

***

Azerbaidjan.

Azerbaidjan o Azerbaican és una de les Repúbliques independents amb un dels territoris més grans del Caucas (87.700 km², després d'haver descomptat el territori armeni de l'Alt Karabag, que té 4.400 km²). Forma part d'un conjunt que es troba fora del que va ser la URSS (hi ha dos territoris àzeris, un total de 105.953 km², dins de l'Iran). Els habitants d'Azerbaidjan sumen uns 7.000.000, dels quals el 79% es proclamen de nacionalitat àzeri (si comptem els habitants de les esmentades dues províncies de l'Iran, cal afegir 6.200.000 àzeris més, mentre els àzeris dispersats sobretot dins d'Armènia —on són majoria a la Regió Autònoma de Nahicevan—, Geòrgia i Rússia són al voltant de 5.500.000. Cal destacar que entre els pobles més importants —el 20% de la població— inclosos en l'Azerbaidjan persa hi ha els kurds —un dels pobles més perseguits de la zona—. Els àzeris parlen una llengua derivada del turc (de la família altaica, dins del grup sud-occidental) i són, majoritàriament, de religió musulmana sciita.

Els àzeris provenen de la barreja d'antigues poblacions caucàsico-iranianes. Durant el s. VII a.C. el territori del que serà el Gran Azerbaidjan depèn dels medes i, més endavant, dels perses. Comença a prendre una pròpia identitat diferenciada el s. IV a.C, sota el regnat d'Atropat. Segueix un llarg període de consolidació nacional, fins que al s. VII els àrabs ocupen el territori i converteixen a l'islam la seva població. Des del s. XI els turcs s'apoderen de les estructures del poder i turquitzien gairebé del tot els àzeris (la presència turca es perllonga fins al s. XIX, amb un breu parèntesi, al s. XVI, en què el poder depèn de Pèrsia). En virtut de l'acord de Turkmançai, el 1828, la part nòrdica de l'Azerbaidjan queda sota del domini rus. D'aquesta manera la nació àzeri es divideix en dos fins avui. La zona que depèn de Rússia coneix un remarcable desenvolupament in-

DOSSIER

EUROPA DE LES NACIONS

dustrial, coronat amb l'explotació dels importants jaciments de petroli que es troben vora la Mar Càspia. L'11 de novembre del 1917 ve proclamada la independència de la regió transcaucàsica (que comprèn també, naturalment, l'Azerbaidjan "rus") i pocs dies després el govern àzeri s'adhereix al projecte soviètic del que serà l'URSS. Durant la Primera Guerra Mundial, aquesta banda de l'Azerbaidjan esdevé pràcticament una colònia turca, tot i que formalment ve proclamada de nou la seva independència. Després de la guerra, amb la derrota entre altres dels turcs, Azerbaidjan es converteix primerament en un protectorat anglès i, el 1920, gràcies a una sublevació pro-russa, es transforma en República Soviètica (l'altra part de l'Azerbaidjan queda definitivament dividida i sota el domini de Rússia/Iran, encara que entre el 1945 i el 1946 hi hagin hagut intents no reeixits de reunificació). El 1923 Azerbaidjan rep, gairebé com a regal del poder de l'URSS als xovinistes locals i als turcs, la regió de l'Alt Karabag (poblada majoritàriament, com ja s'ha recordat, d'armenis).

El nacionalisme àzeri retroba força al moment de produir-se els recents conflictes amb els armenis, en particular al voltant de la contesa relacionada amb l'Alt Karabag explotada a finals dels anys 1980, ja mencionada en l'apartat dedicat a Armènia. Només cal afegir que a resultes de la tensió, més de 140.000 àzeris han fugit d'Armènia, on vivien, mentre 160.000 armenis amb domicili a l'Azerbaidjan han d'anar a la República d'Armènia. La intervenció de l'exèrcit de l'URSS per calmar els ànims, en lloc d'afavorir la convivència comporta l'encesa dels odís anti-russos. Alguns dels àzeris, que se senten perseguits per totes bandes, troben refugi a les "províncies" àzeris de l'Iran i aquest fet condueix a imaginar un projecte de reunificació, sobre el qual les autoritats iranianes no s'han pronunciat encara. Per contra, els nacionalistes més llançats exigeixen aquesta reunificació posant com argument, entre altres, que cal la reunió de tot el món islàmic i apartar-se del món cristià, personificant aquesta vegada pels armenis i els russos.

Com altres Repúbliques incloses dins l'URSS, també l'Azerbaidjan va saber aprofitar la feblesa del poder central de Moscou per proclamar la independència total el 1991. Una independència que, després, s'ha vist sacsejada per conflictes interns permanents, com el ja esmentat en relació al territori de l'Alt Karabag pràcticament recuperat per Armènia.

Conflictes, interrogants i vies de solució

Després d'anys d'haver viscut, segons la versió oficial, l'experiència de ser tots els pobles integrats a l'URSS "grans amics els uns dels altres i germans del germà gran, Rússia" i, cada un d'ells, "de gaudir d'una convivència interna exemplar", la veritat s'ha revelat, davant de qualsevol observador amb els ulls mínimament oberts: gairebé tots els països del Caucas, en constant rivalitat entre ells, es troben sotmesos a una profunda inestabilitat interna. Inestabilitat en molts sentits: política, econòmica, jurídica, religiosa...

Si bé en la seva forma aquests fenòmens són nous, el que avui està passant al Caucas té arrels històriques que ja ha estat apuntat més amunt: es perden en el temps. Com abans, també ara hi ha hagut acostaments i distanciaments entre uns pobles i uns altres, dintre del context caucàsic i del context més proper i ampli, ja prou complicat igualment. Només per citar fets recents, els diversos pobles del Caucas han lluitat per alliberar-se de l'URSS, però una vegada aquests ha quedat defesta, els nous Estats que n'han sorgit han acabat integrant-se a la CEI (Comunitat d'Estats Independents) promoguda per qui era pràcticament l'aglutinant de l'URSS, Rússia. És veritat que ningú no gosa explicar què és veritablement la CEI. Vol ser una nova versió de l'URSS? Siguí el que sigui, almenys per ara, la CEI no posseeix prou poder moral o polític per resoldre els problemes candents al Caucas, encara que inconscientment potser les parts implicades hi confien.

En tot cas, els problemes del Caucas, segons que assenyalava Alexandre Bennigsen, en un lúcid estudi sobre les nacions transcaucàsiques ("Le donateur caucasien" a "L'Autre Europe" 20-1989-p. 19 i ss.) són difícilissims no tan sols de resoldre sinó també de comprendre: "En certs aspectes demogràfics i polítics de la seva estructura ètnica, social i religiosa, la Transcaucàsia recorda estranyament el Liban, però un Liban més explosiu encara. La regió està dividida entre tres nacions de força i de dinamisme sensiblement equivalents (...): Armènia, Geòrgia i Azerbaidjan cohabituen des de fa segles sense barrejar-se, en un clima d'hostilitat i d'intolerància mútues. Les tres nacions són distintes en tot. En primer lloc, religiosament: els àzeris són islàmics, els armenis practiquen el cristianisme monofisita i els georgians segueixen el cristianisme ortodoxe. I també són distintes en estructura social, en tradicions històriques i culturals, en les mateixes llengües que pertanyen a famílies lingüístiques diverses: uralo-altaica pel turc àzeri, indoeuropea per l'armeni i ibero-caucàsica pel georgià". Bennigsen recorda altres elements de distinció i confrontació seculars. Entre els més destacables cita l'impacte internacional de les seves crisis internes, sobretot pel que fa a Armènia i a Azerbaidjan. Mentre els armenis són "un poble de diàspora a escala mundial" i troben solidaritats, quan convé, arreu i formen grups importants de pressió en els països on han hagut d'emigrar, els àzeris es troben emparats per la seva pròpia "majoria" que no viu a la República d'Azerbaidjan sinó, sobretot, a les províncies àzeris de l'Iran, on la solidaritat de llengua i cultura és absoluta, així com podrien comptar, en cas d'especial necessitat, amb Turquia i amb el món islàmic en general. Per tant, qualsevol crisi al Transcaucas que oposi armenis i àzeris corre el perill d'esdevenir, de seguida, un problema internacional de conseqüències imprevisibles, en què la Federació Russa, Iran i Turquia s'hi veurien immediatament implicats. Si obser-

vem com s'agiten els pobles del Caucas que s'han quedat dintre de la Federació Russa o que, fora d'ella, voldrien, d'alguna manera, adherir-s'hi per sentir-se més protegits, podem comprendre que a Moscou hi hagi molta gent que es preguntí encara per on acabarà passant veritablement la frontera sud de Rússia, entre la Mar Negra i la Mar Càspia. Es tracta d'un interrogant que revela la confusió regnant a la zona.

Les lluites pel control d'aquesta zona, com bé remarca Vicken Chetian ("Les mille et une guerres du Caucase" a "Le Monde Diplomatique", agost 1994, p. 20-21) posen en evidència tres protagonistes: un moviment, cada vegada més fort, pancaucàsic que combat per trobar una cohesió entre els pobles del Caucas i desfer-se de qualsevol tutela externa; les organitzacions nacionalistes que no pensen en aquesta unió sinó en com defensar, cada una d'elles, els seus propis objectius i defensar-se dels seus propis enemics; el govern rus que intenta refer la seva autoritat tot teixint aliances que recorden les relacions tramades durant el període tsarista.

Cal dir que, malgrat tot aquest marmagnum, el moviment pancaucàsic ha aconseguit constituir una mena de Parlament (el Parlament de la Confederació des Pobles del Caucas), amb seu a Sukhumi, capital de l'Abcàsia. La seva finalitat és crear un Estat que aplegui els pobles "no reconeguts o no totalment lliures" del Caucas que es troben ara administrativament dintre de Rússia, d'Azerbaidjan o d'altres Estat sobirans, com l'Abcàsia, que depèn de Geòrgia. Sukhumi hauria de ser, segons els promotors d'aquest Parlament, la ciutat-referència de cinc milions de persones del Caucas del Nord, dels Txerkessians de Turquia, de Síria i de Jordània i dels "pobles oprimits" del Caucas del Sud o

Transcaucàsia. En total són dotze els pobles que, sempre segons els inspiradors de l'esmentat Parlament, s'inclouen dintre l'Estat federal o confederal en gestació.

Sembla ser que la idea d'aquest Estat confederal va guanyant terreny. Els seus sostenidors disposen ja fins i tot de grups armats -embrió d'un exèrcit pancaucàsic?- que s'han posat a les ordres del ministre de defensa d'Abcàsia. Un fet simptomàtic que es lliga amb tradicions d'autodefensa basada en la solidaritat mútua entre els pobles del Caucas, les més notòries de les quals són la rebel·lió antirussa dels anys 1850 saldada amb l'exili forçat, el 1860, de milers de caucàsians cap a l'imperi otomà, i la resistència antirussa durant la Segona Guerra Mundial, castigada amb la deportació, decretada per Stalin, també de milers de caucàsians cap a terres llunyanes de la Unió Soviètica.

Precisament aquests exilis i deportacions van destrossar força el teixit social i quan, des del 1957, després de l'era staliniana, els pobles foragitats van ser rehabilitats i foren autoritzats a retornar a les seves terres, hi trobaren russos que els havien pres cases i béns... amb el ferm propòsit de no restituir-los als seus antics propietaris.

El xoc fou inevitable i les tensions han perdurat fins avui. N'és un exponent prou il·lustratiu el fet que les fronteres per delimitar els espais d'aquests pobles, durant el període soviètic, van ser retocades més de trenta vegades i, després de la caiguda de l'URSS, s'han format desenes de sol·licituds de modificacions territorials.

A partir d'aquestes conjuntures, podem arribar a comprendre una mica més moltes, aparents o no, contradiccions. Per exemple, que en la guerra entre els secessionistes abcasians i els georgians, començada el 1992 i encara no del tot

acabada, els primers hagin tingut un suport dels partidaris de la Confederació dels Pobles del Caucas -contrària a la subjecció de qualsevol dels pobles caucàsics a un altre poble- mentre dirigents abcasians hagin demanat de "reintegrar Abcàsia a Rússia"! D'aquí que aquesta guerra hagi acabat beneficiant sobretot els russos els quals s'han erigit en àrbitres de la situació i han obligat la mateixa Geòrgia, reticent a adherir-se a la CEI, a fer-se'n membre per no donar més arguments als seus enemics abcasians.

Amb l'adhesió a la CEI, Geòrgia espera que sigui solucionat el contenciós amb Abcàsia, però en un sentit favorable a la "inviolabilitat" del territori georgià. Tesi no compartida, naturalment, pels abcasians ni, en el fons, almenys en l'actualitat, pels mateixos russos.

Si bé la intervenció -obligada o no, ben vista o mal vista- dels russos en uns territoris que "abans" eren l'URSS dona peu a l'especulació que s'està refent, d'alguna manera, l'"imperi" soviètic o dels tsars, no podem oblidar que altres interessos juguen fort dins el Caucas de cara a repartir-se els poders "veritables" o les zones d'influència. Aquests interessos porten el nom de Turquia, Iran i, en general, Islamisme en expansió sota formes preferentment fonamentalistes. Són freqüents les amenaces d'intervenció de Turquia per "ajudar" els àzeris atacats pels armenis, els adversaris seculars, segons la versió oficial turca, de Turquia i dels seus amics.

Amb aquesta descripció gairebé surrealista del que està passant al Caucas acabo la introducció, que és, en últim terme, el que m'havia proposat en confeccionar el present dossier. Deixo a aquest punt, doncs, el dossier, certament molt incomplet, sobre el Caucas. Es tracta, d'altra banda, d'una temàtica que, ben segur, continuarà sent objecte d'estudi i d'informació a la revista "Europa de les Nacions". ■

EUROPA DE LES NACIONS

REVISTA SOBRE EL MOVIMENT NACIONALITARI EUROPEU

Butlleta de subscripció

Nom .....
Cognoms .....
Adreça .....
Població .....
Codi postal .....
Comarca/país .....
Telèfon .....

Subscripció anual .....2.000 ptes

Inclou:

- La tramesa de la Revista Europa de les Nacions
- 25% de descompte en la resta de publicacions del CIEMEN

Domiciliació bancària

Senyors, us prego que fins a nova ordre carregueu al c/c o llibreta indicada els rebuts que us presentarà el CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions), en concepte de subscripció a la Revista Europa de les Nacions.

Nom del/de la titular .....
Caixa/Banc .....
Agència .....
Adreça .....
Població.....C.P. ....

Entitat Control Oficina Número de compte
□□□□ □□ □□□□ □□□□□□□□

Signatura

Pau Claris, 106, 1r. 1a. 08009 Barcelona - Tel. 302 01 44

BAR RESTAURANT

Banquets de batejos,
comunions, noces
Son Garcia del Pinar, s/n.
Tlf. 428659 - 428068
Fax 427695. 07007 Coll
d'en Rabassa

DISTRIBUCIONS

Elements per a la decoració i
l'arquitectura w10

Avinguda Argentina, 61.
Tfons. 732377 - 452377. Fax 457405
07011 Ciutat de Mallorca

Saló d'Estètica

EVA I SUSSANA

Carrer Antich, 40 baixos
Tlf. 282173. 07013 Santa Catalina

Tintoreria - Bugaderia

PROGRÉS

Netege en sec
Carrer Antich, 40 (Plaça del Progrés)
Tlf. 738987. 07013 Santa Catalina

RESTAURANT CAFÉ ES LICEU

Cuina mallorquina i catalana
Menú, 850 ptes. A la carta, 2.500 ptes.
Carrer Ciutat de Quimes, 10 (devora S'Escorxador)
Tel. 208780 CIUTAT DE MALLORCA

Dimarts
tancat

Ctra. Manacor, Km. 28 - Tel. 64 65 04 - 07230 Montuiri

RESTAURANT

SES COVES DE GENOVA

BACALLÀ AMB SANFAINA - MONGETES AMB BOTIFARRA -
VADELLA AMB BOLETS I ALTRES DELÍCIES DE LA
CUINA GIRONINA.
APARCAMENT PRIVAT
DILLUNS TANCAT

C/. Barranc, 45

Tlf. 40 23 87

GENOVA

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners 650 ptes. Cuina mallorquina.
Porcella rostida. Escaldums. Carn torrada.
Camí Vell de Sineu, km, 5. Tlf.: 42 87 12.
S'Hostalot

Celler - Restaurant

C/. dels Pins, 32 (Ca'n Pastilla)
Teléf. 26 52 54

07610 Palma de Mallorca

Restaurant

Binicomprat

Banquets de negocis, noces i comunions.
Carretera de Manacor, km 21'70. Tlf 12 54 11

BAR CENTRAL

Menjars, tapes variades
entrepans
Son especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/. Cardenal Rossell, 80
Tlf.: 26 10 39
Coll d'en Rabassa

Foldos

Carrer de Manacor, 121 C.
Tel.: 27 85 18.
07007 Palma de Mallorca

RESTAURANTE

La Torre de S'Algo

ARRÒS BRUT • PORCELLA TORRADA • ESCALDUMS
CARXOFA FARCIDA DE BACALLÀ • ALBERGINIES FARCIDES

PISCINA - DIMARTS TANCAT
Amistat, 23 - Tlf. 52 63 00 - Sant Joan

C/. Joaquín Verdaguer, 12
Arenal - Tel. 26 67 21
Palma de Mallorca
ESPAÑA

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12. Tel. i Fax. 600445
Pla de na Tesa.

RESTAURANT

CA S'HEREU

AUTENTICA
CUINA
MALLORQUINA
MENU DIARI

Carretera
Cala Millor
Tel. 58 54 49
SON SERVERA

Sa Cuina

Mallorquina

Restaurant. Especialitzat
en cuina mallorquina
C/. Caro, 16 (cantonada C/. Pou).
Tlf. 456593. Santa Catalina

Giacomo

La casa de la pizza
Oferta de llançament:
compri una pizza Margarita i
n'hi durem dues.
Servici a domicili de pizzes
precuinades. Tlf 743249

NO BAIXI A PALMA

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR

DEL CARTELL MES SENCILL AL
RÉTEL LLUMINÓS MES COMPLEXE

... y a preus
de S'Arenal
C/. TRASIMÈ, 58 - S'ARENAL
Tlf. 74 32 62

MUSIC BAR LITA

Cada vespre des de les 21'00 fins
a les 5'00 hores
Música en viu i Xou de Flamenc,
ball tot el vespre, karaoke
internacional
Carrer Virgili, 2. Can Pastilla de Mallorca

Llet del dia, llet pasteuritzada,
llet amb cacau, suc de taronja.
Preu per preu, comprou
productes mallorquins.
Demaneu-los a la vostra
botiga o supermercat habitual.
Hort de Can Sastre.
Tlfs. 26 38 14 - 49 11 51. Fax 491801

PETITS ANUNCIS

Aquests anuncis poden ser remesos a la nostra redacció, Camí Pedreres 132. Tel. 265005 i a totes les agències de Publicitat. Cada paraula, 20 pessetes.

BORSA INMOBILIARIA

PARTICULAR ven àtic al carrer General Riera. Una habitació doble, menjador, bany, entrada ampla, cuina fusta del nord, terrassa convertible en saló, gas ciutat, porta blindada, terrassa. 5.000.000 ptes. Tlf. 639262.

Venc solar a la urbanització sa Torre. Situat quasi a primera línia, vista a la mar, 1.292 m². Preu interessant. Tel. 42 89 46

VENC pis 2 dormitoris, devora el club nàutic de s'Arenal, lluminós, en perfecte estat, particular. 6.500.000 ptes. negociables. Telefonau de 17 a 20 hores al 77 15 16. Demanau per na Francisca. Lloc d'aparcament devora l'ambulatori de S'Arenal. Tel. 469610.

S'Arenal, particular venc pis; 2 dormitoris, prop del Club Nàutic, en perfecte estat i molt lluminós. Vingui a visitar-lo i es convencerà. Preu 7.500.000 ptes. Tel. 264259.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Es traspasa la Gelateria-Cafè Tony, al carrer de sant Cristòfol de s'Arenal. Lloguer 53.000 ptes. Tel. 265014.

Llogaria apartament o xalet, temporada d'estiu, vora la mar. Zona tranquil·la entre Cala Santanyí i Cala Llombards. Bon preu. Tel. 653362. Migdies o vespres.

Traspàs botiga de queviures, actualment en funcionament al carrer General Riera de Ciutat. I doni per una persona tota sola. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal; lloguer pis de 2 dormitoris, sala-menjador, cuina amb electrodomèstics, 1 bany, terrassa, 43.000 ptes comunitat inclosa. Mir 26 33 96 (1860).

Sant Joan, es ven casa en perfecte estat de conservació; 4 habitacions, cuina, bany, sala-menjador, sala, corral amb cisterna. Tel. 29 60 95 i 56 00 24. Joan-Lluís Gayà.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 pessetes. Traspàs, 1.200.000. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

Venc sobreàtic al carrer Joan Muntaner Bujosa, 45-6, a la zona de la Policlínica. Dues terrasses, estudi i garatge, bona situació. El pots veure de dilluns a divendres de 4 a 7. Deman vuit milions i mig de pessetes.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel 26 12 55.

CALA GAMBA, planta baixa, 3 dormitoris, sala amb xemeneia, 2 banys. 16.800.000. Api Pascual. Tel. 45 85 11.

Es lloga el restaurant Can Bono, de Felanitx. Tel. 580588.

Traspàs hamburgueseria a Cala Bona en ple funcionament. Un milió i mig de pessetes, lloguer trenta-cinc mil. Tel. 798118-792791.

Traspàs forn-pastisseria en ple rendiment per malaltia. Dos milions i mig de pessetes. Cridau-me els vespres de 20'30 a 22'30 al 246986.

S'ARENAL, venc pis, 3 habitacions, bany, cuina, dues terrasses... A la zona de la plaça de les verdures. Tel. 263674.

Venc pis, 140 m², 4 dormitoris, dues sales de bany, tot ben moblat, menjador 38 m². Garatge per dos cotxes i dues motos. Tot per 12.900.000 ptes. Tel. 262015.

Bonic terreny a Lluçmajor (Camí d'Alicanti). Cantó 11 m. caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat, llum i telèfon. Tel. 450994. Preu a convenir.

S'ARENAL, àtic 4t pis, 2a línia, 2 dormitoris, bany, sala-menjador amb terrassa, cuina moblada. 5.800.000. Tel. 20 00 07.

COLL D'EN RABASSA, pisos de Protecció Oficial, en construcció, 3 dormitoris, bany, saló-menjador, cuina terrassa, aparcament. Preu 8.200.000 ptes. Entrada 1.000.000. Tel 20 34 11.

Cala Pi, venc solar de 1.246 m². S'hi poden construir 2 xalets adossats. Aigua, llum i tots els serveis. Preu 4.500.000 ptes, tres anys de facilitats. Tel 54 02 63.

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. 8.000.000 de pessetes. Tel. 295820.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urbanització Galatzó. Tel. 671419.

Venc àtic a General Riera. Un dormitori, vestidor, bany complet, saló-menjador, terrassa amb portes corredisses, cuina per estrenar amb fusta de nord. Preu 5.500.000 ptes. Tel. 639181, Bàrbara.

PERRUQUERIES

Perruqueria Pep Unixex. Carretera de Lluçmajor, 204. Tel. 742825. S'Aranjassa.

BLANCA Perruquera. Gran General Consell, 36 - S'Arenal. Tel. 265109.

MAKA Perruquera. Pedicura i manicura. Botònic Germà Bianor, 19. Tel. 260756.

ANIMALS DE COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'30-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

L'ESTEL de Mallorca
Telèfon: 265005

VENDES

Venc motor fora borda, nou un Johnson de 14 cavalls. 150.000 ptes. Tel. 546540.

Venc vestit de submarinista de cinc mil·límetres d'espessor amb aletes i guants. 45.000 ptes. Tel. 515433.

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 79 49 03.

Venc motor "Mercuri", foraborda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tels. 753033 i 755460.

Venc una taula escriptori, blanca, de fòrmica nova. Ideal per una habitació d'una nina o nin. 5.000 Ptes, i en val 10.000. Demanar per Malena, tel. 41 05 42.

Gran oportunitat: es ven ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu a negociar. Tel. 27 79 90, Marga.

Venc taula grossa de menjador, 6 cadires i una llibreria. 262772.

Venc Compacte, inclou pletina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel 42 76 47.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació crida al telèfon 53 44 55, o bé veniu Pollença, a "La Punta", cra. del Port.

Venc grup Electrògen dièsel, 3 Kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, perfecte estat. Tel 59 16 33

Dancing the Dream. Fans de Michael Jackson. Si vols aconseguir material i informació i vols col·laborar en activitats i projectes entorn d'en Michael, demana per na Kati. Tel. 603096-795071.

Venc parella de coloms butxes per 5.000 ptes. Tel. 754131.

Venc Vespa 200, bon estat i preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze toms de l'"Enciclopedia Estudiantil" que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic, marca Sanyo. Tel. 264 259.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per a excursions i altres activitats (cinema, prendre un cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apartat de correus de Palma 1792.

Pensionista del comerç. Tenc pis, cotxe, terres, molt atractiu, conservat i sa. Desig conèixer senyora o senyoreta garrida, culta, neta i formal. 540586.

Propietari de restaurants, vidu, alt i fort, de 58 any. Desig amistat amb senyora o senyoreta sana i atractiva a qui agradi viatjar, ballar... 719534.

Metge especialista, 34 anys, alt, plantós i agradós. M'agradaria entaular amistat formal amb senyoreta culta, atractiva, amorosa. 717354.

Senyor casat de 45 anys. Alt i plantós amb negoci d'immobiliàries. Desig conèixer senyora o senyoreta amb fins formals. Me vull separar. 719534.

Cuiner de primera separat amb 52 anys, alt, fort i molt alegre. M'agrada viatjar, la pintura, la música, la natura, els nins. Si tens entre 30 i 50 anys, crida'm al 717354.

Oficial electricista. Tenc un alt càrrec en una bona empresa. Ingressos elevats, estalvis, pis, cotxe. Desig conèixer senyoreta formal. 719534.

Separat de 59 anys, empresari del calçat; desig conèixer senyora o senyoreta per formar una nova família. 719534.

Fadrí de 30 anys amb empresa de camions. Desig entaular amistat amb fadrina de 18 a 30 anys. 717354.

Fadrí alt i fort, jove i plantós. Tenc un taller d'electrònica i TV. Grans ingressos i bon futur. Desig una amistat molt formal. 717354.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A

L'ESTEL de Mallorca

Nom:
Cognom:

D.N.I.

TELE:

ATENCIÓ

- Escriuiu un sol anunci per cupó.
- Usau lletres majúscules.
- Escriuiu dins el requadre el text.

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
S'ARENAL DE MALLORCA: Camí de les Pedreres, 132 — 07600 —
SES CADENES DE S'ARENAL

PER IL·LUMINAR LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA NYEGOS
Jaume Balmes, 45
Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Fadrí de 34 anys. Alt i agradós. Tenc un taller de mecànica i molt de futur. Cerc la meva mitja taronja. 719534.

Mare fadrina de poble amb una filla de 2 anys. Desig conèixer jove per formar família amb la meua filla i jo. Te faré feliç. 717354.

Jove agricultor amb molta terra. Som enginyer agrícola. Desig formar família amb fadrineta intel·ligent. 717354.

Fadrinell-lo que fa feina a EMAYA amb bons ingressos i bon esdevenidor. Vull una amistat sana amb fadrineta amorosa, garrida, sincera i formal. 719534.

Divorciat de 51 anys, alt i fort. Especialista en maquinària de fusteria amb negoci propi. Bons ingressos. Desig torbar la meua mitja taronja. 540586.

Agricultor de 67 anys amb terra pròpia. Desig conèixer senyora a qui agradi viure a fora vila amb molts d'animals. 717354.

Jove administratiu separat sense problemes familiars. Feina fitxa, bon sou, pis, cotxe, terres, estalvis. Desig entaular amistat amb senyoreta intel·ligent. 540586.

Senyor divorciat, alt i fort de 56 anys. Faig feina a arts gràfiques i tenc bon sou, estalvis, pis, terres, cotxe. Cerc l'amor de la meua vida. 540586.

Si ests al·lota fan del roc català, telefona al 820501 i demana per Toni.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 k, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, acceptat handicap físic. Escriure a: Apartat de correus 41-46240. Carlet (València).

Separat de 30 anys, alt, amb uns quants negocis de peix, desig conèixer senyoreta o senyora atractiva per a formar parella. 719534.

Separat de 35 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Desig formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, de 63 anys. Cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Desig formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. 30-45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Desig conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Desig contactar amb senyora o senyoreta de 18 a 34 anys a fi de donar-li tot el meu amor. Tenc tot allò que és necessari fer fer-te feliç. Joan Lluís Femenines. C/ dels Mariners, 13-2. 07410 Port d'Alcúdia.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Desig entaular amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys. Cultura superior, amb molts de béns i estalvis. Ben conservat, fort i sa. Desig conèixer senyora amorosa, culta i formal. 547354.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel. Cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja. Que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys. Agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Desig amistat formal amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys. Alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Desig conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Desig formar una família plena d'amor. Crida'm. 717354.

Fadrí de 22 anys. Agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354.

**Si estau tot sols,
veniu i trobareu
parella
Gran Prix Master
a la qualitat
Europea Gabinet
Matrimonial**

Av. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel.: 71 95 34.
Ciutat de Mallorca

Jove de 28 anys. Tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics; desig conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Desig amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al·lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

GASTRONOMIA

XINA ORIENTAL. Menjars i begudes xineses. Carrer de Joaquim Verdaguier, 12. Tel. 266721, s'Arenal.

BAR RESTAURANTE ANDREU. Cuina variada i tapes. Sopars deportius i de companyia. Carrer de la Grua, 6 - Ca'n Pastilla.

Restaurant Ca Na Lina. Tenim una carta ben assortida i un menú a 800 ptes. C/ Amílcar, 14. Tel. 492764. S'Arenal

SERVEIS PROFESSIONALS

Reparacions de TV - Vídeos - Audio - Antenes TV. Tel. 753580

BUGADERIA LLITERMA. Autoservei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. Carrer Virgili, 17. Tel. 26 63 31. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Carretera de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·lari.

Jove que fa feina els matins, cerca feina pels horabaixes. Tel. 297067.

PLANXISTERIA, pintura, mecànica. Taller "SAN FRANCISCO". Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·lari.

PNEUMATICS SON FERRIOL, equilibrats de rodes, canvi de rodes i pegats, alineació de direccions assistida per ordinador. Avinguda del Cid, 73. tel. 42 75 53 Son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs, d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

ZEN-SHIATSU, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Persona cerca feina per fer a casa; mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 29 70 67.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines coixins etc... Tel. 771005.

Es passén treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

TELEVISORS, vídeos, radio-cassettes, arreglam. ELECTRONICA J. GARCIES. Carrer Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'En Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

GABINET DE PSICOLOGIA: Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193

BORSA DEL MOTOR

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

SI DESITJA UN COTXE nou de la nostra gamma, vingui i en parlaré. AGENCIA OFICIAL RENAULT. Tel. 413867 Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ENSENYANCES

Professora d'espanyol s'ofereix per fer classes a acadèmia o per fer classes a particulars. Tel. 721884.

Universitària fa classes de repàs, d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Cursos d'expressió corporal 1994. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores, Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 pessetes l'hora. Tel. 243742.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: Ajuda Evangèlica dels Països Catalans. Ap. 1022 Castelló 12005. Tel. 964-207607 (secció d'ensenyament).

EUROphoto

- * Revelats de fotos en 1 hora
  - * Pósters i ampliacions
  - * Duratrans
  - * Fotos d'estiu
  - * Fotos de carnet i passaport
  - * Venda de càmeres i accessoris
- C/. Perla 2 i Berlín, 2
07600 s'Arenal de Mallorca
Tlfs. 49 13 04 - 49 13 14. Fax 491317

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

Genocidi contra la nació catalana (III)

(Textos que no demostren)

Extret del llibre de Josep Benet Catalunya Sota el franquisme

Prohibició d'usar la llengua catalana en la correspondència privada i familiar

Tot i que la guerra d'Espanya havia acabat el primer d'abril de 1939, la censura de la correspondència interior d'Espanya, instaurada durant la guerra a la zona franquista, continuà vigent durant vuit mesos més. No fou suprimida fins als primers dies de 1940, data en què la censura de correus quedà limitada a la correspondència internacional.

L'existència d'aquesta censura per al correu interior i exterior significava que els ciutadans dels Països Catalans no podien emprar la llengua catalana en llur correspondència privada i familiar. Car, en els organismes oficials encarregats d'aquesta censura existia l'ordre de no permetre el curs de la carta que anàs escrita en llengua catalana o basca. Així ho testimonien persones que treballaren en els esmentats organismes.

Ordre Ministerial prohibint "el uso de dialectos y de idiomas distintos al castellano" a la nomenclatura dels hotels, restaurants, etc

El mes d'abril de 1939, el *Boletín Oficial del Estado* del govern franquista publicava una Ordre Ministerial de la qual reproduïm els fragments següents: "Orden de 8 de abril de 1939 sobre intensificación de la eficacia de las disposiciones vigentes que rigen la industria hotelera y para definir la competencia del Servicio Nacional de Turismo en dicha materia.

"(...)

"Artículo 3. (...)

"Asimismo queda prohibido el empleo de términos de idiomas distintos al español para la nomenclatura de los hospedajes en España, sin perjuicio de que puedan usarse nombres geográficos del Extranjero en la titulación de los mismos.

"(...)

"Artículo 10. (...)

"Se impondrán sanciones gubernativas a los infractores, pudiendo clausurar el establecimiento en cuestión con carácter temporal o definitivo.

"(...)

"Burgos, 8 de Abril de 1939. Año de la Victoria. Serrano Suñer."

Substitució de mestres catalans per mestres forasters, no catalans

Mentre les autoritats franquistes declaraven que passaria del miler el nombre de mestres catalans de primer ensenyament que quedarien fora del magisteri, el *Ministerio de Educación Nacional* del nou règim disposava que fossin enviats a Catalunya mestres no catalans procedents especialment de Castella i Extremadura. Aquests mestres que havien d'ensenyar als infants catalans, mallorquins i valencians ignoraven —com hem dit— la llengua catalana i els notables progressos que la pedagogia havia fet a la nostra terra els darrers anys.

A la premsa barcelonina, el mes d'abril de 1939, hom podia llegir la notícia següent:

"MAESTROS NACIONALES DESTINADOS A CATALUÑA

"Vitoria, 15. Con esta fecha se ha ordenado el traslado de 250 maestros nacionales, que ejercían sus funciones en la zona nacional, para cubrir vacantes en Barcelona y provincia, con objeto de regular la labor escolar. La mayor parte de los maestros trasladados son de Castilla y Extremadura".

Quatre mesos després, pel mes d'agost, el nombre de mestres no catalans enviats a Catalunya arribava als 700, segons manifestacions del *Jefe de Servicio Nacional de Primera Enseñanza*, Romualdo de Toledo, a una revista especialitzada: "Don Romualdo de Toledo terminó manifestando que la enseñanza

primaria en Cataluña lleva un ritmo acelerado con la directa actuación de 700 maestros castellanos, que actúan en toda la región con éxito inmejorable."

Així començà la invasió de Catalunya pels mestres no catalans, un dels principals instruments que el règim ha utilitzat per aconseguir de realitzar la colonització lingüística i cultural del poble català.

Prohibició total de representar obres teatrals en català, tant per les companyies professionals com pels grups d'aficionats. Prohibició a Barcelona de representar en català els tradicionals "Pastorets"

El diari de Barcelona *El Noticiero Universal*, un mes després de l'ocupació de Barcelona, publicava la notícia següent:

"GRAN TEATRO ESPAÑOL

"Se presenta la compañía Vila-Davi.

"Incorporado a la nueva España, este popular teatro del Paralelo respondió por primera vez —salvo algunas fugaces temporadillas— al nombre que ostenta en su portada. Acabó la paradoja de que en el teatro titulado Español se hiciese teatro catalán i del más equívoco gusto."

Per disposició de les autoritats d'ocupació, quedava prohibida la representació d'obres teatrals en llengua catalana. I no solament per les companyies professionals, que per sobreviure s'hagueren de convertir totes en companyies de llengua castellana, sinó que també quedava prohibida la representació d'obres teatrals en llengua catalana per les companyies teatrals amateurs, que tan nombroses eren a Catalunya.

La prohibició arribà a l'extrem d'interdir les tradicionals representacions de *La Passió*, en llengua catalana, que des de feia segles tenia lloc a les viles d'Olesa de Montserrat i Esparraguera, durant la Quaresma i Setmana Santa.

A Barcelona i província, el governador civil va prohibir fins i tot la representació en llengua catalana de les tradicionals obres teatrals nadalenques de *Els Pastorets*.

A Mallorca, la repressió no fou tan forta; tots els qui tenim més de seixanta anys recordam que, els anys quaranta, a molts de pobles es representava al mig de la placa l'auto sacramental o comèdia d'*El Rei Herodes*.

Prohibició d'inscriure noms de pila en llengua catalana al registre civil. Prohibició d'utilitzar en públic els noms de pila en català

Ja durant el curs de la guerra d'Espanya, el govern del general Franco va prohibir que poguessin esser inscrits en el Registre Civil els noms de pila catalans i bascos.

Així, l'Ordre Ministerial del 18 de maig de 1938, després d'indicar que no podien esser escrits en el Registre Civil "los nombres de las personas que habían intervenido en la revolución ruso-judía, a la que la fenecida república tomaba como modelo y arquetipo", afegia: "Debe señalarse también como origen de anomalías registrales la morbosa exacerbación en algunas provincias del sentimiento regionalista, que no solamente están expresados en idioma distinto del oficial castellano, sino que entrañan una significación contraria a la unidad de la Patria. Tal ocurre en las Vascongadas, por ejemplo, con los nombres de Iñaki, Kepa, Koldobika y otros que denuncian indiscutible significado separatista: debiendo consignarse, no obstante que, hay nombres que sólo en vascuence o en catalán o en otra lengua tienen expresión genuina y adecuada, como Aránzazu, Iclar, Montserrat, Begoña, etc, y que pueden i deben admitirse como nombres netamente españoles, y en nada reñidos con el amor a la Patria única que es España."

"La España de Franco no puede tolerar agresiones contra la unidad de su idioma."

En l'article 1 d'aquesta Ordre Ministerial hom establia: "En todo caso, tratándose de españoles, los nombres deberán consignarse en castellano."

A l'article 3r. hom disposava: "En las certificaciones de que se expidan de actas de nacimiento, en que los españoles inscritos anteriormente figuren con un nombre expresado en distinto idioma del oficial castellano, se insertará aquel en su traducción castellana."

Per exemple, el jutjat municipal de Girona, encarregat del Registre Civil d'aquella ciutat, uns quants mesos després de l'ocupació, publicava un avís sobre inscripcions realitzades en el Registre Civil i, entre les inscripcions que declarava que serien considerades nul·les, s'hi comptaven les següents: "Inscripciones no practicadas en el idioma oficial castellano. Convalidables ante el juzgado."

"Es de observar, en cuanto a las inscripciones de este último apartado, y por lo que a este Registro se refiere, que a parte de la implantación del bilingüismo de la Generalidad, son nulos los actos cuando los interesados hubiesen firmado como original la no escrita en castellano. Y los comprendidos entre las fechas que se indican a continuación para las distintas secciones son todas nulas, por no aparecer ninguna de ellas escritas en castellano ni traducida a dicho idioma oficial."

Les autoritats franquistes prohibiren, també, que a la premsa poguessin esser publicats, en llengua catalana, els noms de pila.

En el cas d'alguns artistes, coneguts internacionalment amb llur nom de pila català, això provocava confusions i conflictes. Per exemple en el cas del pintor Joan Miró.

El pianista Blai Net veié convertit el seu nom en Blas Net. Així consta escrit a la premsa franquista de l'època.

Prohibició de publicar esqueles mortuòries en llengua catalana a la premsa editada a Catalunya

Fins a l'acabament de la Guerra d'Espanya, l'any 1939, a la premsa que en llengua castellana d'editava a Catalunya eren publicades esqueles mortuòries, quan així era demanat.

Ocupada la ciutat de Barcelona per les tropes del general Franco, les autoritats d'ocupació van prohibir absolutament que apareguessin publicades en llengua catalana les esqueles mortuòries. Totes havien d'esser publicades en llengua castellana, i els noms de pila dels difunts i dels familiars havien d'esser traduïts també al castellà.

També prohibiren, les autoritats franquistes, que les làpides dels cementeris continuassin essent redactades en llengua catalana.

Prohibició de donar un nom català a les naus mercants

També quedà prohibit de donar un nom català —o basc— a les naus mercants. Així ho disposava una Ordre del Ministeri d'Indústria i Comerç del 15 de gener de 1945, que establia: "Queda terminantemente prohibido toda designación de buques que no esté escrita en castellano, que es el idioma oficial, símbolo de la unidad de la Nación." (continuarà)

AUCELLERIA S'ARENAL
Aucells, peixos, cans, molxos,
hàsters, etc.
Piensos composts, cereals.
Plaça dels Nins, 26. Tlf. 26 76 64
S'Arenal de Mallorca

Notícies fresques del Burundi

Bujumbura, 22 de desembre de 1994

Info Burundi News. El Consell de Ministres, a la reunió que va mantenir ahir dimecres, dia 21 de desembre, per analitzar la situació de la seguretat nacional, va prendre l'acord de decretar el toc de queda, fent cas a la petició que havia fet la nit anterior el Sr Charles Mukasi (tutsi!), president del principal partit de l'oposició, l'UPRONA, mitjançant una declaració retransmesa per la ràdio.

El toc de queda, que va des de les 7 de capvespre fins a les 5 de la matinada, ha estat fet públic pel Sr. Jean-Baptiste Manwangari (tutsi!), ministre de l'Interior i de la Seguretat Pública, també de l'UPRONA, el qual ha reclamat el servei dels funcionaris, mentre que ell mateix no s'havia acostat a les dependències ministerials, tret d'aquesta ocasió. (Cal demanar-se quina és, en realitat, la verdadera posició dels ministres de l'UPRONA pel que fa a la decisió d'aquest partit d'abandonar el poder; ja que en té que continuen treballant, mentre n'hi ha d'altres que no fan res!)

Aquest toc de queda no ha estat gens ni mica ben rebut pels hutu, perquè s'hi està donant via lliure a la circulació dels militars (i d'altra gent afí), els quals sempre s'han mostrat massa complaents i partidistes, davant dels crims comesos per bandes de tutsi joves assassins (que no troben cap dificultat per actuar) contra els hutu.

Aquesta mesura del toc de queda no ha impedit que aquesta mateixa nit passada hagin estat incendiades cases de hutu i, per afegit, ha dificultat encara més la fuga de hutu que es troben amb dificultats.

De fonts ben informades, les forces de l'ordre (integrades en un 90% per tutsi), que tenen l'encàrrec de procurar la seguretat per a tothom i que suposadament són neutrals, han manifestat que no es troben en condicions de mantenir l'ordre públic, si no arriba a trobar una solució als problemes polítics.

Esdevé molt difícil trobar una explicació a aquesta

postura, sobretot perquè avui dia tots els crims i les destruccions s'adrecen directament contra els hutu. Quina relació hi pot haver entre la detenció d'un assassí, la prevenció dels incendis i el debat polític?

S'està caminant cap a l'establiment de zones per a hutu i zones per a tutsi. És bo recordar que a Bwiza, una zona del país on hutu i tutsi fins fa pocs dies encara vivien pacíficament, avui mateix els hutu s'han convertit en víctimes d'una matança, les seves cases han estat incendiades i les seves propietats robades. Hi ha hagut una vintena de hutu morts i una desena de cases de hutu incendiades.

En aquesta ocasió els ca'davars dels hutu, que abans normalment eren retirats tot d'una pels militars, d'ordre del president de la República (hutu), Sr Silvestre Ntibantunganya, han estat lliurats als familiars perquè poguessin ésser enterrats amb dignitat.

S'ha de dir que aquest procediment respon a tot un programa d'actuació, i és el mateix que ha estat emprat a favor d'una neteja ètnica que apunta a treure tots els hutu de la ciutat de Bujumbura, la capital. Aquest programa, defensat sobretot pel partit Parena (Partit de Redreçament Nacional) de l'ex-president de la República, Sr Bagaza (tutsi), qui parla de dividir el Burundi en Hutulància i Tutsilància, va avançant a poc a poc però amb fermesa. Els hutu han abandonat massivament la zona de Bwiza, i les seves cases han estat incendiades. Se n'han anat cap a la zona de Buyenzi, o cap a la zona de Mutanga-Nord o cap al Zaire, el país veïnat.

Però després de la neteja ètnica feta a la zona de Bwiza, ben segur que li tocarà el torn a la zona de Buyenzi, i després a la de Mutanga-Nord, que és la zona on resideixen la majoria dels quadres dirigits (hutu).

Val a dir que el representant especial del secretari general de l'ONU acaba de fer una declaració pública, on anuncia la possibilitat propera de trobar una via de solució per a aquesta crisi.

Quina serà aquesta via oberta? S'hauran d'esperar més esdeveniments, que hom desitja que, lluny d'ésser traumàtics, estableixin definitivament la pau al Burundi.

Document confidencial sobre el Pla d'Actuació Militar contra els hutu de Burundi

Atesa la greu situació que travessen països africans, com són ara Rwanda o Burundi, val la pena fer arribar a l'opinió pública internacional —perquè se'n puguin esbrinar les responsabilitats que calguin— documents com aquests que evidencien, si més no, l'existència de determinats plans d'actuació militar agressius contra ènies indefenses.

Es tracta de poder aclarir l'abast d'una missiva, feta en nom dels ministres de Defensa, general [tutsi] del Front Patriòtic Rwandès —que enguany s'ha fet amb el poder a Rwanda—, adreçada el propassat mes, d'agost a l'ex-president de la República de Burundi, també general [tutsi] de les Forces Armades Burundeses.

Front Patriòtic Rwandès

3, av. de l'Observatoire, Box 8
1180, Brussel·les, Bèlgica

CONFIDENCIAL

Kigali, 10 d'agost de 1994

Estimat germà Jean-Baptiste Bagaza:

Ens complau moltíssim adreçar-vos el nostre agraïment sincer pel vostre suport, tant financer com tècnic, en aquesta lluita nostra que ha arribat a la fi amb la conquesta de Kigali, la capital de Rwanda.

Podeu estar ben segur que el nostre pla continuarà, tal com vàrem fixar després de la nostra reunió a la ciutat de Kampala [Uganda]. La setmana passada em vaig posar en contacte amb el nostre germà major Yoweri Museveni, i vàrem decidir de fer-hi algunes modificacions. Efectivament, com heu pogut comprovar, la conquesta de Kigali ha provocat immediatament un gran pànic entre els hutu, els quals han fugit cap a les ciutats de Goma i Bukavu [Zaire].

Ens sembla que la presència d'un gran nombre de refugiats rwandesos a la ciutat de Goma [Zaire], i sobretot la presència de la Comunitat Internacional, pot fer fracassar el nostre pla al Zaire. No podem ocupar-nos del Zaire, més que després del retorn de tots aquests hutu. Hi hem posat tots els mitjans, perquè retornin com més aviat millor. De tota manera, els nostres serveis d'informació exteriors continuen solcant l'est del Zaire, mentre que els nostres col·laboradors belgues, britànics i americans en solquen la resta, del país. En dies propers seran demanats els corresponents informes de l'activitat.

Pel que fa al "Pla Burundi", estam molt contents pel vostre treball, que tendeix a fer fracassar la política

del FRODEBU [Front Democràtic Burundès, hutu], fins que s'arribi a deteriorar totalment la situació i pugueu, així, justificar la vostra acció que no ha de fallar el blanc. Els nostres soldats, en aital ocasió, seran desplegats no només a Bujumbura, sinó també als indrets que considereu estratègics. Els nostres elements estacionats a Bugesera [la frontera amb Burundi] estan preparats per intervenir en qualsevol moment. El "Pla Burundi" ha d'ésser executat tan viat com això sigui possible, abans que els hutu de Rwanda s'hagin pogut organitzar.

A l'espera de poder veure-vos properament a Kigali, us demanam que accepteu, estimat germà, la nostra salutació més distingida. P. O. Karego, general Paul Kagame, ministre de defensa

RESTAURANTE
Casa Jacinto
C/. Barranc, 20. Tlf.: 40 18 58. Gènova

L'ESTEL
de Mallorca
El diari dels mallorquins

PERSIANAS *Avellaneda*

Trenta anys al vostre servei. Persianes PVC sense obra. Persianes AL sense obra. Fusteria en alumini. Toldos. Cortines. Roba de cada. Bústies.

**Carrer Joan Crespí, 10. Tlf 735885
07013 Ciutat de Mallorca**

BIMONT

SPECIALIZED **SCONIA**

PLAZA PROGRESO, 19 • TEL. 73 18 66 • PALMA

TeleStar®

SERVEI TÈCNIC

TELEVISORS - VÍDEO - ANTENES
TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN 45 - TELEFON: 45 04 76 - 07011 CIUTAT

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Ester Soriano (pastisseria Mallorca). No és just. No gens ens estimen aquests que comanden. Els mallorquins som ben poc sortats. Hem de votar partits mallorquins. No se comprèn que votem partits espanyols com el PP i el PSOE.

Miquel Rubí (Elèctrica Rubí). Això no és just de cap de les maneres. Aquests del PSOE no estimen Mallorca, i a aquests del PP els hem de dur al nostre terreny. Hem de votar partits mallorquins a veure si la cosa canvia.

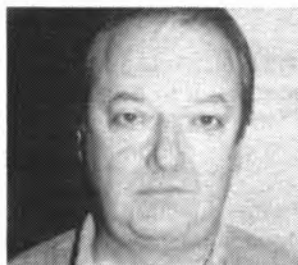
Caterina Torrents i Fani Mut (modistes). No, no és just. A Mallorca estam dominats pels espanyols. Ni el PP ni el PSOE estimen els mallorquins. Hem de votar partits que defensin Mallorca, com el PSM, ERC o UM.

Caterina Martínez (ADIA). No és just. Hem d'esser com els catalans, que voten partits nacionalistes i poden posar mitjans de comunicació en català. No gens ens estimen aquests del PP.

Jeanin Serra (Mare Nostrum). Injust. Aquests que comanden posen les altres llengües davant la nostra. Hem de votar partits mallorquins. ERC, PSM i UM posaan la llengua mallorquina al lloc que li correspon.

Jaume Sureda (argenter). No és just en absolut. Aquests del PP i del PSOE no estimen els mallorquins. Hem de votar UM, PSM i ERC i donar un càstig als partits espanyols.

Miquel Vidal (bar Leman). No és gens just això. Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Els mallorquins sempre hauríem de votar partits nacionalistes com UM o PSM.

Matrimoni Rosselló-Luque (Bar Lluís). Això és injust. Els mallorquins ens deixam trepitjar. No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Hem de votar UM.

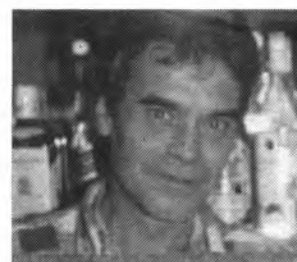
Júlia Segarra (pastissera). Mai de la vida és just això. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar els mallorquins d'ERC, PSM o UM.

Maria-Àngels Morales (bar Menorca). No és gens just. No gaire ens estimen aquests que comanden. Hem de votar el PSM.

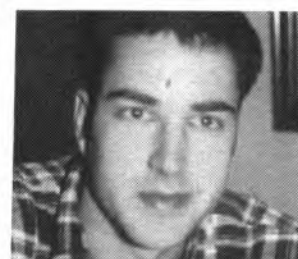
Antoni Pujol (EDA). Això és inconcebible. Aquests el PSOE no estimen la nostra llengua. Jo som del PP i trob que ho fa bé.

David Fernández (Don Bocadillo). Injusto. Hay que votar partidos mallorquines porque estos del PP y del PSOE no quieren a los mallorquines.

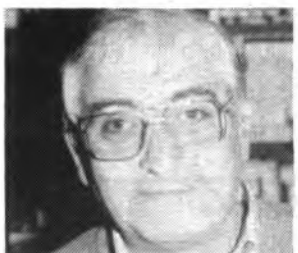
Maties Mateu-Sónia Mateu (Telestar). Això és una injustícia molt grossa. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen gens i ens en donen proves. Hem de votar el PSM, un partit que estima Mallorca.

Joan Horrach Moya (galerista). Totalment injust. Aquests del PP i del PSOE no estimen la llengua mallorquina. Hem de votar partits mallorquins.

Tomeu Molines (Gent Sana). Totalment injust! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar els nostres, els partits de les Balears: els Verds, ERC, PSM o UM.

Sebastià Bibiloni (botiguer). Molt mal fet. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar UM.

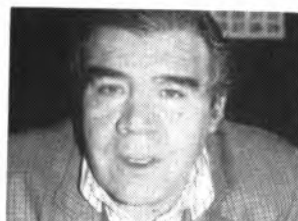
Joan Bernat (Sony). És injust. Gens ni mica ens estimen els del PP i els del PSOE que comanden. Hem de votar els mallorquins d'ERC, PSM o UM.

Francisca Corpes (Automatismes Elecna). Injust si que ho és. Arribarem a no saber llegir ni escriure si no tenim mitjans de comunicació. Aquests espanyols del PP del PSOE i d'EU no estimen als mallorquins. Hem de votar als mallorquins d'ERC, PSM o UM.

Joan Gallo (Bar Las Vigas). No és just! Aquests del PP són impresentables. Hem de votar el PSM, a veure si amb els altres partits nacionalistes mallorquins i el PSOE acaben amb aquesta gent que mos governa.

Juan Heredia (graduat social). Injusto. Estos que gobiernan van a hacer su agosto y les da lo mismo ocho que ochenta. Hay que votar partidos mallorquines, partidos de aquí.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Antoni Marchal (Galion). Injusto. Estos del Gobierno Balear no respetan la lengua de aquí. Hay que hacer el cambio votando partidos mallorquines.

Marçal Ferrero (Bike Jove). No és just. Trob que no mos estimen gaire aquests del PP i del PSOE. Hem de votar als mallorquins d'ERC, PSM i UM.

Viki Roca (Flàteri). És injut. Aquests del PP i del PSOE demostren que no ens estimen. Hem de votar UM, PSM o ERC.

Elisabet Ripoll. (Policromadora). Els mallorquins estan fent el colló. Aquests del PP ho estan fent fatal. Hem de votar del PSM.

Iolanda Planes (agent de viatges). Just no ho és. No l'estimen, a la nostra llengua, aquests del PSOE que comanden a Madrid. Hem de votar partits que mirin per nosaltres.

Maria del Mar Domínguez (fornera). Injusto. Cada pueblo tiene su lengua y tiene que conservarla. Estos del PP i del PSOE no quieren a la lengua de los mallorquines. Tenemos que votar partidos mallorquines como ERC, PSM o UM.

Francisca Pomares (fornera). No és just. Si estimassin la nostra llengua, aquests que comanden lluitarien per conservar-la. Hem de votar UM.

Joan Martí (Can Gras de Binissalem). No és just. No gens ens estimen els qui comanden. Hem de votar UM.

Maria Cabrera (Princesita). Injust. No ens estimen els qui comanden ara. Hem de votar partits nacionalistes d'aquí.

Matrimoni Cervera-Llinàs (Fustes Cervera). No, no és just. Ne ens estimen gens aquests que comanden. Hem de votar PSM.

Germans Carbonell (Bimont) Mal fet. Aquests del PP i del PSOE que comanden no ens estimen gaire. Hem de votar partits mallorquins.

Veïns de Biniamar. És injut. Aquests que comanden no estimen lo nostro. Hem de votar partits mallorquins.

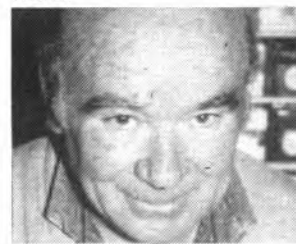
Elionor Amengual (Es Forn, Mancor). No. Nosaltres tenim la nostra llengua, per què han de venir uns altres i hem d'emprar la seva? No gens ens estimen els qui comanden. Estaríem molt bé sense ells. Hem de votar partits mallorquins.

Eva Rivas (esteticista). No, es claro que no es justo. Estos que mandan no quieren para nada la lengua mallorquina. Yo he nacido aquí i no he tenido oportunidad de aprenderla por culpa de la escuela i los medios de comunicación, todo en castellano. Hay que votar ERC, PSM o UM si queremos que se conserven la lengua i las costumbres de Mallorca.

Catalina Mateu (bar Es Molí, Binissalem). No, no és just. Què vol dir? No gens ens estimen els qui comanden. Només cerquen fer-nos nets. Hem de votar UM i la cosa canviarà.

Antoni Ramis (estancer). No és just. Aquests partits espanyols que ens governen no ens estimen. Hem de votar partits mallorquins.

Antoni Aguado (bar Toledo). No es justo! A estos que mandan no les interesa la lengua mallorquina. Hay que votar UM o PSM, que defienden la lengua de los mallorquines.

Joan Ribot (estudiant). Injust! No gens ens estimen aquests que comanden. Hem de votar PSM.

Ramon Ignasi (bar Monterrey). No és just. No gens ens estimen els qui comanden. Hem de votar PSM.

Guillem Bibiloni (Pintures d'Or). No està gens ben fet això. Aquests que comanden no ens estimen. Hem de votar partits mallorquins: ERC, PSM, UM.

Conxa Martínez (La Talla). Injust. No gens ens estimen els qui comanden. Hem de votar PSM.

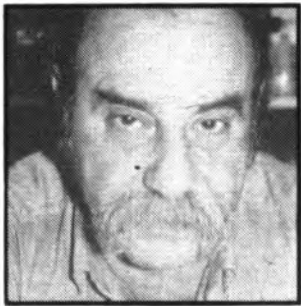

Gabriel Campos (ferrer). Això és injust. Aquests del PP i del PSOE no estimen lo nostro. Hem de votar partits nacionals mallorquins.

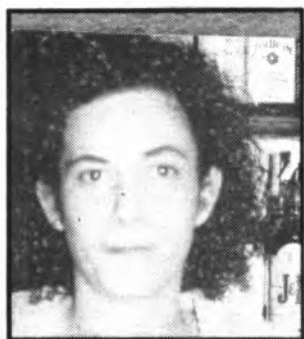

N'Andreu Mateu és l'amo del restaurant La Soca, del Carrer Menorca, a Ciutat. Les sopes mallorquines, les albergínies farcides i la paella mallorquina són alguns dels plats que recomana. A la carta s'hi menja per unes 1.500 pessetes, el menú en val 850.

En Modesto Barco és l'en-carregat de la casa de menjars Aras, a Santa Catalina. Fa menús a 600 ptes.

N'Aina Vives és l'encarregada del restaurant Viva Mexico, de la plaça del Progrés, a Santa Catalina. Les enxillades, els burritos i els tacos són l'especialitat de la casa. Un lloc on es pot menjar i beure per unes 1.800 ptes.

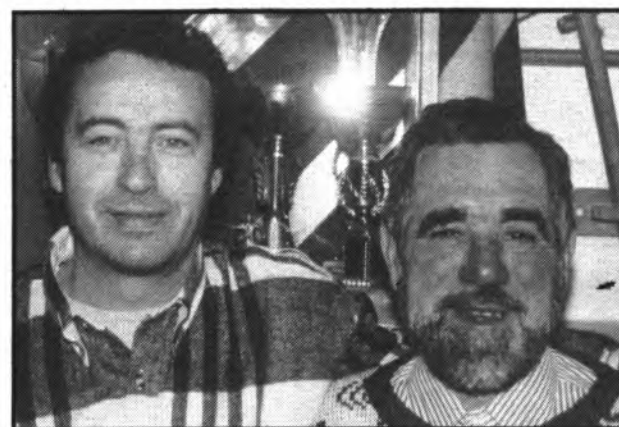
N'Àngel i na Loli es casaren el passat dia 8 d'octubre a l'església de Santa Catalina Thomàs de Ciutat. Feren el sopar de noces al restaurant Tai-Tai de s'Arenal. Foto Ronak

En Joan Carles féu la primera comunió a la parròquia de s'Arenal el passat dia 5 de novembre. El sopar de comunió fou a Çan Penasso. Foto Ronak

El passat dia 12 de novembre féu la primera comunió na Cristina i a na Estefania la batiaren. Això fou a la Seu, el sopar per celebrar-ho fou al restaurant Tai-Tai. Foto Ronak

En Germà Hurtado és el president de la recent creada Associació de Veïns de Son Pisà i n'Antoni Ferrà és el president de la Unió Esportiva Son Pisà amb un equip de juvenils i un altre de tercera regional. Totes dues associacions tenen el local social al cafè de Son Pisà.

L'ESTEL

de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom: .....

Carrer:.....

D.P. ....

Població:..... Tel.:.....

M'interessa una subscripció:

ANUAL 3.000 PTS.

Rebut domiciliari a un banc

Banc: .....

Direcció: .....

N.º entitat:..... N.º suc.:.....

Compte n.º:.....

Firma

Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca

Na Maria José Belén i el seu home han obert el Bar Stop, a la carretera d'Inca a dins Binissalem. Un bar de copes, de tapes i de bona gent.

Juvenils de la EU Son Pisà. Van a mitjans de la taula classificatòria.

És el personal del restaurant Sa Cuina Mallorquina, del Carrer Caro, a Santa Catalina. L'arròs brut, la porcella rostida, el frit mallorquí i els calamars farcits són les especialitats de la casa. A la carta s'hi menja per unes 2.300 pessetes. El menú en val 950.